

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra muzikologie

Bakalářská práce

**Československý rozhlas Hradec Králové
v letech 1945-1955**

Czechoslovak Radio Hradec Králové between
1945 and 1955

Martina Cechová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Vičar, CSc.

Olomouc 2007

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Československý rozhlas Hradec Králové v letech 1945-1955* vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 28. listopadu 2007

.....

vlastnoruční podpis autora

Děkuji vedoucímu práce prof. PhDr. Janu Vičarovi, CSc. za cenné rady a pracovníkům Českého rozhlasu Hradec Králové za pomoc při shromažďování materiálů. Děkuji i Jaroslavu Andrejsovi za ochotné poskytnutí informací.

Obsah

Úvod.....	5
Stav bádání	7
1. Masová média.....	10
1.1 Rozhlas – vymezení pojmu.....	12
1.2 Počátky rozhlasu v Čechách	14
2. Hudební kultura Hradce Králové.....	16
2.1 Okolnosti vzniku rozhlasového studia v Hradci Králové	20
2.2 Vznik rozhlasu v Hradci Králové	21
2.3 Východočeský vysílač v letech 1945-1949	23
2.4 Celková charakteristika hudebního vysílání v letech 1945-1949	26
3. Hudba v rozhlase	29
3.1 Jednotlivé typy hudby v rozhlase.....	31
4. Rok 1950	33
4.1 Vysílané hudební pořady	34
4.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1950	36
5. Rok 1951	38
5.1 Vysílané hudební pořady	40
5.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1951	43
6. Rok 1952	45
6.1 Vysílané hudební pořady	46
6.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1952	48
7. Rok 1953	50
7.1 Vysílané hudební pořady	51
7.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1953	53
8. Rok 1954	56
8.1 Vysílané hudební pořady	56
8.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1954	58
9. Rok 1955	60
9.1 Vysílané hudební pořady	60
9.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1955	63
10. Současný stav královéhradeckého rozhlasu	65
10.1 Vysílané hudební pořady	66
10.2 Celková charakteristika současného hudebního vysílání.....	67
Závěr.....	68
Resumé	70
Summary	71
Zusammenfassung	72
Anotace.....	73
Seznam pramenů a literatury	74
Přílohy	78

Úvod

Předkládaná práce s názvem *Československý rozhlas Hradec Králové v letech 1945-1955* podává celkový profil královéhradeckého rozhlasu od jeho počátku do poloviny padesátých let. Je zaměřena na hudební problematiku a reflektuje hudební dění města, které se do rozhlasu úzce promítalo.

Téma bakalářské práce jsem si zvolila na základě vykonané odborné praxe v královéhradeckém rozhlasu,¹ kde jsem měla možnost nahlédnout do rozhlasového prostředí a získat řadu důležitých informací týkajících se hudby v rozhlasu. V té době jsem netušila, o jak náročnou oblast se jedná a jak obtížné bude zpracování materiálu vedoucí k pochopení souvislostí.

Práce je rozdělena do tří částí, přičemž první obecně seznamuje čtenáře s problematikou masových médií, mezi která rozhlas patří. Následně je vysvětlen termín rozhlas z hlediska pojmového, technického i funkčního a celkově nastíněna historie vzniku rozhlasu v Čechách.

V části druhé jsou chronologicky zpracovány informace o hudební kultuře města Hradce Králové,² která byla v květnu roku 1945 „obohacena“ o vznik rozhlasu. Jsou zde popsány okolnosti a samotný vznik stanice. Vzhledem k tomu, že pramenný materiál z let 1945-1949 se nedochoval, bylo o to těžší zpracovat následující kapitolu „Východočeský vysílač v letech 1945-1949“. Ta stručně nastiňuje jednotlivé roky, avšak bez určitého zaměření na hudební problematiku. Mojí snahou však bylo podat ucelený obraz stanice, tzn. začlenit královéhradecký rozhlas do kontextu událostí a hudební kultury města, dále pak najít odpovědi na celou řadu nezodpovězených otázek vztahujících se k počátkům fungování stanice. Následující samostatná kapitola „Hudba v rozhlasu“ poukazuje na jednotlivé typy hudby uplatňující se v rozhlasovém vysílání.

Část třetí je vlastním hudebním jádrem práce. Hlavním cílem bylo postihnout problematiku hudby v královéhradeckém rozhlasu, zachytit

¹ Praxe se konala od 6. do 10. 2. 2006 a od 10. do 14. 4. 2006.

² Od 14. století až po současnost.

proměny stanice v letech 1950-1955 a prozkoumat, jaké hudební pořady a typy hudby byly vysílány. Dále zjistit, zda rozhlas natáčel vlastní hudební snímky, s jakými významnými tělesy spolupracoval, zda měl vlastní nahrávací studio apod. Kapitoly týkající se let 1950-1955 byly proto formulovány na základě dlouhodobého a pečlivého prostudování materiálu. Jednotlivé roky jsou pojaty odlišně, některé se více zaměřují na dramaturgii³ hudebních pořadů, jiné jsou oživeny citacemi týkajícími se hudební kultury města (tzn. koncertů, interpretů atp.). Na konci každé kapitoly je celkově shrnuta charakteristika vysílání jednotlivých let. Poslední kapitola zachycuje současný stav královéhradeckého rozhlasu.

Nutno zdůraznit, že do této studie nespadá analýza hudebních pořadů ani srovnání s jinými krajskými studii, a to z důvodu rozsahu práce a snahy o co nejvýstižnější a nejpresnější podání obrazu královéhradeckého rozhlasu v letech 1945-1955, respektive dramaturgie hudebních pořadů v letech 1950-1955. Text také neobsahuje doprovodné grafy zachycující zastoupení hudebních pořadů či hudebních žánrů⁴ vzhledem k nepravidelnému a omezenému vysílání.

Předkládaná bakalářská práce je založena na základě zpracování získaných informací z mnoha zdrojů (rozhovor, zápisy vysílání, archivní materiály, články a recenze v novinách, odborné publikace). Zároveň uvádí četné přílohy v podobě dobových fotografií, vysílacích schémat, programů otištěných z novin, obrazových a zvukových ukázek na CD.

³ Termín z oblasti divadla (scénických umění) lze použít v mnoha oblastech kultury a umění. Hovoří se o dramaturgii divadelní, ale i filmové, hudební, rozhlasové, televizní, zvukové atp. Pojem označuje také činnost dramaturga, který studuje umělecké a jiné kvality svého textu, např. hudební dramaturg text hudební – partituru. Dramaturgova volba je svobodná, měla by však být v souladu s uměleckým vedením instituce a brát v potaz její umělecký plán. Podmínkou vyváženého sestavení dramaturgického plánu je především dramaturgova vzdělanost a profesionalita v dané oblasti, neméně i faktory, jakými jsou vzdělanost potenciálních posluchačů, možnosti instituce a ohled na sestavovaný repertoár či program. Co se týká hudební dramaturgie rozhlasu, zde je důležitý zejména výběr hudebních děl pro rozhlasové vysílání, dramaturgie prvovýroby, tzn. pořizování vlastních hudebních snímků ve spolupráci s interprety a příprava hudebních pořadů s průvodním slovem. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo dramaturgie, str. 166-167 (JVI).

⁴ Termín představuje nejméně přesně definovatelné rozdělení hudby podle jejich formálních a obsahových charakteristik. Pojem je mnohem širší než hudební směr či styl. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo žánr, str. 1032 (JF).

Stav bádání

Dosavadní činnost Českého rozhlasu Hradec Králové, zpočátku Východočeského vysílače (1945-1949),⁵ je reflektována pouze v diplomové práci Daniely Pražanové s názvem *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*. Vzhledem k tomu, že práce byla napsána na katedře sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy v Praze,⁶ nezabývá se otázkami hudebními. Na druhou stranu poskytuje řadu cenných informací o programové náplni a okolnostech vzniku stanice. Text celkově nastiňuje dvacetiletý vývoj rozhlasu od samého vzniku až po rok 1965, přičemž řeší otázky programové s ohledem na politickou situaci a okruh posluchačů.

Obecných studií, jež vznikly na téma rozhlas, je bezpočet.⁷ Na katedře muzikologie Univerzity Palackého je tato práce teprve druhou v pořadí (první je diplomová práce Marie Paličkové *Hudba v ostravském studiu Českého rozhlasu z roku 2000*, týkající se dramaturgie hudebního vysílání ostravského studia).⁸ Ve skutečnosti je předkládaný text prvním, který se zabývá hudební problematikou královéhradeckého rozhlasu. To, že nebylo doposud toto téma nikde uceleně zpracováno, představovalo výzvu, avšak nelehký úkol.

Stěžejním pramenem byly harmonogramy denního vysílání, tzv. plachty,⁹ které jsou uloženy ve Státním archivu Českého rozhlasu v Praze. Na základě prostudování těchto rozpisů jednotlivých dnů z let 1950-1955¹⁰ (materiály z období prvních pěti let se nedochovaly) jsem dospěla k řadě důležitých poznatků a získala mnoho informací, jež se staly podkladem této práce. Problémem bylo utřídit fakta, a to především vzhledem ke stále se

⁵ Od roku 1950 pod názvem Československý rozhlas Hradec Králové (do 1. 1. 1993).

⁶ PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

⁷ Vznikla řada odborných studií, ale i diplomových prací o jednotlivých rozhlasových studiích. Např. NOVÁKOVÁ, Anna: *Rozhlas v Pardubicích od roku 1945 do normalizace*, Praha 2003. Bakalářská práce (vedoucí práce: PhDr. MARŠÍK, Josef).

⁸ PALIČKOVÁ, Marie: *Hudba v ostravském studiu Českého rozhlasu*. K dějinám a dramaturgii hudebního vysílání a vybraných hudebních pořadů s důrazem na léta 1990-1999, Olomouc 2000. Diplomová práce (vedoucí práce: Doc. PhDr. BUREŠOVÁ, Alena, CSc.).

⁹ Rozpisy denního programu vysílání.

¹⁰ Všechny rozpisy se dochovaly.

měnicím vysílacím časům, názvům pořadů, souborů¹¹ či interpretů, kteří spolupracovali s královéhradeckým rozhlasem. Nutno zdůraznit, že „plachty“ neobsahovaly žádné podrobnosti¹² o hudbě hrané z gramofonových desek. Pokud se jednalo o živá vystoupení či záznamy z přenosů koncertů, byla v rozpisech zaznamenána jména skladeb a interpretů, jednalo-li se o převzaté pořady či reprízy pořadů, nebylo to ve většině případů uvedeno.

Pro zhodnocení stavu hudební kultury města se hlavním pramenem staly recenze a upoutávky koncertů, které vycházely v novinách *Pochodeň* (1945-1955).¹³ Ty napomohly zejména k ukotvení představ o politické situaci a době, ve které rozhlas působil. V novinách byl také otiskován program¹⁴ královéhradeckého rozhlasu, který uvádím v příloze.

Řadu dalších informací o hudební kultuře, zejména činnosti hudebních spolků, jsem získala ze Státního okresního archivu v Hradci Králové.¹⁵ Jako další pramen sloužil archiv Českého rozhlasu Hradec Králové, ve kterém se dochovalo několik málo textů týkajících se vzniku a působení některých východočeských souborů. Velmi důležitým příspěvkem se stal rozhovor s Jaroslavem Andrejsem,¹⁶ který do rozhlasu nastoupil v roce 1951 jako hudební redaktor.

Zdrojem informací ohledně pořádaných „Radiovýstav“, jež hrály významnou úlohu před vznikem rozhlasu (1931-1937), byl archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové (konkrétně jeho historické oddělení). V tomto případě jsem využila některých článků z Listů pro severovýchodní

¹¹ Jména vedoucích souborů se ve většině případů uváděla.

¹² Jména interpretů, údaje o nahrávce apod.

¹³ Noviny *Pochodeň* vycházely v letech 1933-1991. Recenze a upoutávky koncertů byly publikovány v rubrice Kulturou města, která byla součástí *Pochodně* jednou měsíčně.

¹⁴ Programy vycházely v *Pochodni* jednou týdně.

¹⁵ Viz inventář *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové*, č. 613-618.

¹⁶ **ANDREJS, Jaroslav** (nar. 6. 4. 1919 v Kamenici). Jako hudební redaktor, režisér, později vedoucí hudebního vysílání působil v královéhradeckém rozhlasu po dobu pětaticeti let. Jeho zásluhou došlo k zviditelnění královéhradeckého rozhlasu, v šedesátých letech ke zřízení prvního královéhradeckého studia a především k natočení řady cenných hudebních snímků (natočil první snímky Heleny Vondráčkové a Marty Kubišové, tehdy členky pardubického divadla STOP). Jako hudební skladatel a publicista sbíral a zapisoval lidovou hudební tvorbu z Podkrkonoší a Podorlicka. Za dobu působení v královéhradeckém rozhlasu připravil do vysílání přes 8000 snímků různých hudebních žánrů a stovky veřejných koncertů. Podrobněji viz ANDREJS, Jaroslav: *Lidové písně. Z východočeského kraje a podkrkonošské koledy*, Hradec Králové 2005, autorský výtisk, 2. díl.

Čechy s názvem *Osvěta lidu*.¹⁷ Cenné jsou také dobové fotografie ze slavnostního zahájení vysílání stanice v roce 1945, které mi byly poskytnuty taktéž z archivu muzea.

Co se týče dosud vydané literatury, za stěžejní publikaci považuji knihu s názvem *Od mikrofonu k posluchačům*,¹⁸ která podrobně rozebírá fáze rozhlasu od samotného zrodu až po současnost. Podává ucelený obraz činnosti rozhlasu, a to z hlediska politického, funkčního, programového, technického, ale i hudebně-dramaturgického. Součástí publikace je kapitola „Z historie regionálního vysílání“, ve které jsou shrnuty počátky vysílání královéhradeckého rozhlasu až po dnešní dobu. Neméně důležitá je i publikace *Hudba a média. Rukověť muzikologa*,¹⁹ ze které jsem čerpala poznatky ohledně problematiky masových médií a hudby v rozhlase.²⁰ Pro vymezení řady hesel a jmen, se kterými v textu pracuji, byl hlavním zdrojem *Slovník české hudební kultury*²¹ a *Československý hudební slovník osob a institucí*.²²

I přes veškeré úsilí se bohužel nepodařilo dohledat křestní jména některých osob uvedených v textu, stejně jako podrobnější informace o zakladateli královéhradecké stanice, Josefu Čuprovi.

¹⁷ *Osvěta lidu* vycházela v letech 1896-1941.

¹⁸ Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

¹⁹ FUKAČ, Jiří a kol. autorů: *Hudba a média. Rukověť muzikologa*, Brno: Masarykova Univerzita, 1998.

²⁰ Kapitola 1.1 Kapitola z teorie masových médií a kapitola 1.5 Hudba v rozhlase: pokus o typologii.

²¹ FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997.

²² ČERNUŠÁK, Gracian, NOVÁČEK, Zdenko, ŠTĚDRONĚ, Bohumír: *Československý hudební slovník osob a institucí*, Praha 1963, 1965.

1. Masová média

Termín „médiu“²³ je v řadě studií předmětem častých úvah teoretiků.²⁴ Za jednu z nejstarších forem masových médií považujeme denní tisk, respektive knihtisk vůbec.²⁵ Noviny se ve své současné podobě vyvinuly z pamfletů²⁶ a informačních letáků, jaké se tiskly a šířily v 18. století. Vznik denního tisku byl důležitou událostí v dějinách moderních masmédií, neboť se v něm poprvé sešlo mnoho různých typů informací – noviny přinášely aktuální zprávy, zábavu a reklamu. Teprve ve 20. stol. přišly na řadu hromadné sdělovací prostředky, tzv. masové komunikační prostředky – rozhlas, televize, internet apod.²⁷

Média představují soubor rozmanitých jevů, které lze třídit různými způsoby. Rozlišujeme čtyři typy médií: primární (komunikace – písmo, jazyk), sekundární (čas, prostor – telefon, fax), terciární (éra masových médií – rozhlas, televize) a kvartární (síťová – internet). Od tohoto členění se odvíjí řada dalších kategorizací, např. dělení na média, která bezprostředně spojují člověka s okolím, a média vystupující jako média médií.²⁸ Mezi typ druhý řadíme právě rozhlas jako prostředek dálkového šíření řečových projevů působících na lidské myšlení a jednání. Důležité je rozlišení médií na tzv. horká, která intenzivně působí na emoce člověka, tzn. mluvené slovo, obraz, ale i zvuky a hudba.²⁹ Mezi horkými médii jsou nejčastěji uváděny televize, rozhlas, film a telefon. Druhým typem jsou tzv. chladná média, jež

²³ Termín „médiu“ má původ v latinském adjektivu „medius“ (prostřední), z něhož později vzniklo sloveso „mediare“ = zprostředkovat.

²⁴ Viz např.: Mc LUHAN, Marshall: *Jak rozumět médiím. Extenze člověka*, Praha: Odeon, 1991, KLOSKOVSKÁ, Antonina: *Masová kultura*, Praha: Svoboda, 1968 aj.

²⁵ Datován rokem 1450. Za vynálezce je označován Johannes Geusfleisch Gutenberg.

²⁶ Pamflet neboli „hanopis“ je kratší literární dílo s kritizujícím obsahem.

²⁷ Slovo „masa“ latinsky znamená hmotu. Má dva významy – jednak význam společenský, označující velké množství lidí, jednak označení amorfní hmoty (těsta).

²⁸ FUKAČ, Jiří a kol. autorů: *Hudba a média. Rukověť muzikologa*, Brno: Masarykova Univerzita, 1998. Kap. 1.1 Kapitola z teorie masových médií.

²⁹ Hudba je považována za médium lidského zvukového vyjadřování. Je jakýmsi nástrojem lidského osvojování. Vůči hudbě zauímají pozici média ty jevy, které si uvědomujeme jako prostředky hudební tvorby, interpretace, distribuce a recepce. To platí i o novodobých masových komunikačních médiích.

přinášejí více informací a jsou zpravidla uchovatelná. Řadí se sem noviny, časopisy, billboardy, ale i výkladní skříně, obaly či prospekty. Zjednodušeně se také uvádí rozdělení na média elektronická (televize, rozhlas, video, internet) a klasická (všechna ostatní).

Média nejsou pouze prostředkem komunikace, ale i nositeli sdělení, včetně sdělení propagačního. Zejména televize, rozhlas a film se staly faktorem významně ovlivňujícím život dnešních lidí. V některých zemích masová média dokonce přebírají řadu funkcí výchovně vzdělávacích a ideologických a stávají se součástí vzdělávacích a výchovných institucí. Krátce řečeno masová média a nové druhy sdělování s nimi spojené pronikly do jádra moderní společnosti, pozměnily společenský život jako celek a staly se součástí našeho každodenního života.

Působením masových komunikačních médií vzniká jev tzv. masové komunikace, kterému lze přiznat pozitivní, ale i negativní stránky. Díky masovým médiím přijímáme, přesněji řečeno si vybíráme z toho, co je nám nabízeno.³⁰ Tzv. vysílač (autor) zprávy není v přímém kontaktu s masou příjemců – posloucháme, pozorujeme, čteme (recipujeme) individuálně. Na druhou stranu jsme nuceni prožívat tyto chvíle (zvláště v našem volném čase) stejně tak, jak je prožívají další masy čtenářů, diváků a posluchačů. Z toho vyplývá, že média činí společnost pasivní vůči nabídce informací. Tento problém vypuknul zejména v padesátých letech s masovým nástupem televize.³¹ Nutno upozornit, že média byla komerční vždy. Dnes ale mají tendenci se více zmnožovat a zviditelňovat. Denně je naše společnost zahlcována stovkami novinových článků, reklam, hudebních novinek, a to s cílem, aby jejich účinky nabyly oné „masovosti“. To je i případ televize, rozhlasu a dalších produkovaných, distribuovaných nosičů zvukového (gramofonová deska, CD), vizuálního (film) a audiovizuálního (videokazeta,

³⁰ FUKAČ, Jiří a kol. autorů: *Hudba a média. Rukověť muzikologa*, Brno: Masarykova Univerzita, 1998. Kap. 1.1 Kapitola z teorie masových médií.

³¹ Seminář na Univerzitě Palackého v Olomouci. KOUŘIL, Vít: *Labyrint médií a populární kultura*. Katedra žurnalistiky a médií, Olomouc, 8. a 15. 11. 2006.

DVD) záznamu, které jsou součástí tzv. kulturního průmyslu.³² Ať chceme či ne, všichni jsme se stali pravidelnými konzumenty populární kultury,³³ tj. forem zábavy, které sledujeme, čteme nebo se jich aktivně účastníme.³⁴ Skutečností je, že základním prostředkem hromadného sdělování jsou sami lidé, bez kterých by dnes nemohla média fungovat. Kromě toho má na kulturním průmyslu podíl tzv. třináct mocenských rolí,³⁵ které výrazně ovlivňují naši společnost, a to nejen dobrým, ale i špatným (komerčním) směrem.³⁶

Předkládaná práce se týká rozhlasu, čili jednoho ze základních prostředků masové audiální³⁷ komunikace, který ovlivňuje své uživatele, v tomto případě posluchače. V letech 1945-1955, jimiž se práce zabývá, byl rozhlas považován za prostředek masového šíření vzdělání a výchovy, přičemž hlavním cílem bylo celkově pomoci utvořit nový světový názor.

1.1 Rozhlas – vymezení pojmu

Již bylo uvedeno, že média nám umožňují mezilidskou komunikaci. Pro rozhlas bylo od počátku užíváno termínu „radio“ (česky rádio), pocházející z latinského slova radius – paprsek. V Německu se ustálil výraz „Rundfunk“, v Anglii „broadcasting“ a v Čechách „radiojournal“. Slovo rozhlas se v Čechách poprvé objevilo 21. 5. 1924 v Národních listech, kde bylo uvedeno redaktorem L. Richardem.³⁸

Slova rozhlas a rádio jsou synonyma. Oba výrazy míní jak moderní masově komunikační médium, tak i instituce zajišťující jeho provoz.³⁹ Tyto instituce pak mohou mít charakter soukromých, veřejnoprávních nebo státem

³² „Kulturní průmysl“ – tento pojem vymyslel Theodor Wiesengrund Adorno. Patří sem film, hudba, internet, počítačové hry, reklama, rozhlas, televize a tisk.

³³ Každodenní kultura, běžná kultura.

³⁴ Seminář na Univerzitě Palackého v Olomouci. KOUŘIL, Vít: *Labyrint médií a populární kultura*. Katedra žurnalistiky a médií, Olomouc, 8. a 15. 11. 2006.

³⁵ Autorita, distributor, dodavatel, investor, klient, obhájce veřejnosti, odbory, producent, spojovatel, tvůrce, veřejnost, vydavatel, zařizovatel.

³⁶ Tamtéž viz seminář na Univerzitě Palackého v Olomouci.

³⁷ Sluchová, zvuková komunikace.

³⁸ FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo rozhlas, str. 791-794 (VN).

³⁹ Tzn. i příslušnou techniku a radiový přijímač.

spravovaných či kontrolovaných stanic. Součástí národních rozhlasů byla tzv. krajská studia, jež přispívala do celostátních okruhů s cílem zabezpečit regionální program. Krajské vysílání realizovalo studio v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Olomouci, Ostravě, Plzni a Ústí nad Labem.⁴⁰

Vysílání rozhlasu plní řadu funkcí: esteticko-umělecké, ideologické, informační, komerční, kulturně osvětové, výchovně-vzdělávací apod. Může šířit esteticko-uměleckou produkci zvukového charakteru (prezentace hudby), neméně i šířit složky dramatického (přednes literárních děl) či zábavného charakteru. Celkově rozhlas může sloužit k propagaci a popularizaci⁴¹ umění, k estetické či umělecké výchově apod.

„Po technické stránce jsou dějiny rozhlasu úzce spjaty s vývojem elektroakustiky.“⁴² K bezdrátovému přenosu zvukových projevů (hudby a mluveného slova) rozhlas využívá tzv. radiotechniky. Bezdrátovou rozhlasovou techniku tvoří vysílací technika (vysílací stanice) a přijímací technika (radiový přijímač). Rozhlasové instituce disponují jednotlivými studii,⁴³ která se liší technickým vybavením a akustickými vlastnostmi. Studio je spojeno s režii, vybavenou speciálním zařízením pro úpravu zvuku.⁴⁴ Počátkem komunikačního procesu je zdroj zvuku (lidský hlas či jakýkoli jiný zdroj zvuku) a přijímací technika (radiový přijímač). Zvuk je pak snímán mikrofonem nebo vybavován ze záznamu prostřednictvím gramofonové desky či magnetofonového pásu. K pořizování a vysílání zvukových záznamů rozhlas využívá jak stabilních pracovišť, zde máme namysli rozhlasová studia, tak i přenosové techniky k zajištění programových událostí v terénu – přenosový vůz. Dříve to byl zejména reportážní magnetofon či krátkovlnný vysílač pro mluvené slovo. Jednotlivé programy tak mohou být vysílány v přímém přenosu, ze zvukového záznamu či kombinací obou způsobů. Za uměleckou stránku vysílání odpovídá hudební režisér, za technickou

⁴⁰ Vedle toho i regionální stanice: Jihlava a Pardubice.

⁴¹ Popularizace = šíření poznatků, názorů.

⁴² Citace viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo rozhlas, str. 791-794 (VN).

⁴³ Rozhlasová studia rozlišujeme na hudební, diskusní a činoherní.

⁴⁴ Dále záznamovým, reprodukčním zařízením – magnetofonem, gramofonem a mixážním stolem.

stránku zvukový mistr a za kvalitu záznamu technik. Nutno zdůraznit, že k dobrému výslednému zvuku nestačí pouze ten „pravý technik“, ale je zapotřebí i patřičného technického vybavení pro úpravu či syntézu zvuku (generátory, dozvuková zařízení, speciální magnetofony apod.).

1.2 Počátky rozhlasu v Čechách

„Počátky rozhlasu jsou spjaty s šířením zvukového signálu po telefonních linkách, využívajícím běžných telefonních přístrojů.“⁴⁵ Pokusy s bezdrátovým šířením zvuku⁴⁶ se v Evropě uskutečňovaly už na počátku dvacátých let 20. stol., kdy začaly vznikat první rozhlasové stanice. Jako první vůbec vznikla rozhlasová stanice v USA (Pittsburgh) a jen o dva roky později, 18. 5. 1923, bylo zahájeno pravidelné rozhlasové vysílání v Čechách. Pro vysílání Československého rozhlasu Radiojournal, zahájené *Humoreskou* A. Dvořáka,⁴⁷ bylo použito upravené radiotelegrafní stanice ve Kbelích u Prahy. Praha se tak stala druhým městem v Evropě, jež šířilo hudbu a slovo. Československý signál byl slyšitelný až ve Velké Británii, kde vysílání začalo o rok dříve, roku 1922, pod názvem British Broadcasting Corporation (BBC).⁴⁸

Poslech Československého rozhlasu Radiojournal zpočátku rušila kdejaká atmosférická porucha,⁴⁹ jelikož studia nebyla zvukotěsná, jako je tomu dnes. Začaly se objevovat první „rozhlasové“ osobnosti,⁵⁰ sestavovaly se rozhlasové programy a rozhlas se jako nové médium stával nejen důležitým prostředkem vzdělávacím, ale i prostředkem masového působení na veřejné mínění.

Dnes je „stisknutí knoflíku“ naprosto běžné, ale před více jak osmdesáti lety to znamenalo zázrak moderní techniky. Trvalo několik let, než si rozhlas

⁴⁵ Citace viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo rozhlas, str. 791-794 (VN).

⁴⁶ Šíření zvuku = radiofonie.

⁴⁷ Hlasatelkou byla Emílie Tučková.

⁴⁸ Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo rozhlas, str. 791-794 (VN).

⁴⁹ Vysílalo se na vlně 1150 m.

⁵⁰ Miloš Čtrnáctý (1. programový šéf Radiojournalu), Adolf Dobrovolný, Karel Boleslav Jiráek, Ing. Eduard Svoboda (průkopník rozhlasového vysílání), Jan Velík aj.

vybudoval své místo ve společnosti, a trvalo dalších dvacet dva let, než se „stisknutí knoflíku“ stalo samozřejmostí i v Hradci Králové.

2. Hudební kultura Hradce Králové

V jednom z historicky nejvýznamnějších středověkých měst v Čechách, které se ve 14. stol. stalo věnným městem českých královen, sahá hudební tradice až do 14. stol., kdy se zde začala pěstovat církevní hudba. Za jakési tehdejší hudební centrum můžeme považovat kostel sv. Ducha, s nímž je významně spjata tradice literátského bratrstva. Literáti zde od přelomu 15. a 16. stol. do 19. stol. pěstovali český a latinský zpěv, pořizovali řadu kancionálů⁵¹ a graduálů.⁵² K těm nejcennějším místním památkám dodnes patří *Franusův kancionál*, *Speciálník královehradecký* a kancionál J. J. Božana,⁵³ *Slaviček rajský*.⁵⁴

V 16. stol. se ve městě narodili dva významní pěstitelé duchovní písně – J. Vorličný a P. Vorličný, navíc zde na čas působil humanista a skladatel J. Campanus Vodňanský. V následujících letech udržovali kontinuitu chrámové hudby především varhaníci a ředitelé kůru, jimiž byli např. A. Duben, J. Mlejnský, V. Haas a jeho syn I. Haas. Mezi další významné osobnosti 17. stol. patřil i skladatel a loutnista I. Jelínek a varhanář A. Tille. Hudbě se dařilo zejména na půdě jezuitské koleje, kde byl ve dvacátých letech 18. stol. dominantní postavou V. H. Černohorský a F. X. Dušek.⁵⁵

Kultura města výrazně zasáhla do českého národního obrození. Mezi klíčové osobnosti patřili tiskař a nakladatel J. H. Pospíšil a organizátor divadelního dění V. K. Klicpera, který v letech 1810-1846 působil zároveň jako profesor na zdejším gymnáziu. Mezi jeho významné žáky patřili skladatelé F. Škroup a F. Seidl. Hudebním životem města bylo také ovlivněno několik rodáků, kteří z Hradce Králové během 2. pol. 19. stol. odešli. Nutno

⁵¹ Zpěvník písní určený pro křesťanské bohoslužby.

⁵² Liturgická kniha obsahující mešní zpěvy.

⁵³ Všechna jména v této kapitole byla použita ze *Slovníku české hudební kultury*, ve kterém nejsou uvedena žádná křestní jména.

⁵⁴ Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo Hradec Králové, str. 275-276 (LV).

⁵⁵ Odchovanec jezuitského gymnázia.

jmenovat sběratele lidových písní zpěváka J. F. Fialu, klavíristu E. Hájka, sopranistku E. Miříkovou a zakladatele Červené sedmy J. Červeného.⁵⁶

Od konce 18. stol. se v Hradci Králové začaly objevovat dechové vojenské kapely. Mnohé z nich se účastnily kulturních akcí, které vedly v oblasti hudby k ojedinělým pokusům o uvedení opery. Právě zásluhou královéhradeckých ochotníků byla roku 1825 česky provedena Weberova opera *Čarostřelec* a roku 1841 uveden A. Stolzem *Dráteník* F. Škroupa.

Nutno podotknout, že se v letech 1833-34 zrodila v královéhradeckém vězení píseň *Horo, horo vysoká si*, jež se později rozšířila po celé republice a našla ohlas v několika dobových písních. V Hradci Králové se hudbě „dařilo“, což se projevilo vznikem celé řady nových hudebních sdružení, zejména těch pěveckých.

Sborová tradice byla v Hradci Králové zahájena roku 1862 Pěveckým spolkem Slavjan.⁵⁷ Mezi další význačný pěvecký spolek 19. stol. patřil Pěvecký spolek Vlastimil (1864-1950), Pěvecký sbor Libuše (1893-1945), Hudebně-pěvecký spolek Bendl (1895-1950)⁵⁸ a Dámský pěvecký sbor Eliška (1897-1910). Na počátku 20. stol. vzniklo „volné pěvecké sdružení“ nazvané Nepasičtí pěvci, v jejichž čele stál několik let i pozdější významný hudební vědec Gracián Černušák. Vedle toho vznikl pěvecký a orchestrální spolek Smetana. „Původně jako těleso operní vznikl Smíšený pěvecký sbor Smetana v roce 1922. O pár let později se začal zaměřovat na tvorbu a cappella a během několika let měl ve svém repertoáru řadu skladeb všech stylových období. Např. skladby Monteverdiho, Michny z Otradovic či W. A. Mozarta. Rozsáhlý byl i repertoár sovětských a ruských autorů. Velkou pozornost věnoval sbor české sborové klasice a pravidelně studoval lidové písně. (...)“⁵⁹ Mezi další, neméně významná pěvecká seskupení vyvíjející činnost v polovině 20. stol. patřil Pěvecký kroužek Sokola, Pěvecký sbor Ústřední školy dělnické,

⁵⁶ Z iniciativy královéhradeckých studentů vznikl kabaret Červená sedma.

⁵⁷ Spolek zanikl v roce 1904.

⁵⁸ V roce 1950 byl Hudebně-pěvecký spolek Bendl převeden do Okresní Osvětové besedy v Hradci Králové.

⁵⁹ Citace viz *Smíšený sbor Smetana*, text archivu Českého rozhlasu v Hradci Králové. Anonym, datace neuvedena.

Brynychův pěvecký sbor a pěvecký sbor dívčího reálného gymnázia zvaný Královéhradečtí zpěváčci,⁶⁰ dnes slavný Královéhradecký dětský sbor Jitro. Mezi nověji vzniklá tělesa řadíme Smíšený sbor českých učitelů, Dívčí komorní sbor Kantiléna a ženský Pěvecký soubor Vokální harmonie.⁶¹

Kromě řady pěveckých spolků měla na kvalitě hudební kultury města podíl Královéhradecká Filharmonická jednota⁶² a Královéhradecké smyčcové kvarteto.⁶³ Po osvobození vznikla řada amatérských souborů, jako např. Cimbálová muzika Domu kultury Závodů Vítězného února,⁶⁴ Městská filharmonie, Populární taneční orchestr při ČKD,⁶⁵ Sokolská filharmonie⁶⁶ a Dechový orchestr Domu kultury.

„Šedesátičlenný dechový orchestr KD ZVÚ je amatérským souborem kulturního zařízení největšího strojírenského podniku ve Východočeském kraji. Soubor byl založen v roce 1921 a od té doby se v něm vystřídala řada hudebníků a dirigentů. Za dobu své padesátileté existence se dechový orchestr vypracoval na jeden z předních amatérských souborů v republice. Pod vedením profesora Jana Holubce se zúčastnil několika soutěží, koncertních turné a festivalů dechových hudb ve Rtyni v Podkrkonoší, v Kolíně a ve Štětí. (...)“⁶⁷ Právě toto seskupení patřilo v Hradci Králové v období padesátých let k jednomu z nejvýznamnějších krajevých interpretů dechové⁶⁸

⁶⁰ Vznik roku 1939. Sbor založil J. Slavický. Dnes je vedoucím sboru KHDS Jitro prof. Jiří Skopal.

⁶¹ Podrobněji viz inventář *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové*, č. 613-618. Státní okresní archiv Hradec Králové.

⁶² Založena roku 1887. Pozdější Filharmonie Sokola.

⁶³ Působilo v letech 1919-1947.

⁶⁴ Vznik roku 1930, pod vedením Ing. Edy Novotného. Soubor se zaměřoval na lidový folklór z oblasti Strážnicka.

⁶⁵ Pod vedením L. Bareše.

⁶⁶ Vznik roku 1921.

⁶⁷ Citace viz ANDREJS, Jaroslav: *Kulturní činnost Dechového orchestru KD ZVÚ*, text archivu Českého rozhlasu v Hradci Králové, datace neuvedena.

⁶⁸ Dechová hudba – dnes se tímto výrazem označují nejen soubory využívající nejrůznějších dechových nástrojů, ale i příslušný repertoár, který se vyvinul do podoby specifické sféry, resp. populární hudby (tato sféra se liší od repertoáru novějších tanečních, především swingových orchestrů). První typy dechových souborů byly ve sféře vojenské hudby. Repertoár dechových kapel čítá pochody a tance, v českém prostředí to jsou zejména polky, valčíky, kvapíky, mazurky a čtverylky. Často se také hraje aranžovaný symfonický, operní a operetní repertoár, tzn. přede hry, fantazie apod. Oblíbené byly i úpravy a směsi lidových písní. Nutno zdůraznit, že z kontaktů dechového repertoáru s lidovou písní či se společenským zpěvem se začal formovat nový žánr populární hudby nazývaný „lidovka“. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo dechová hudba, str. 141-143 (JKk – JF).

a lidové hudby.⁶⁹ Významná byla také tvorba tzv. Lidové opery (vznik roku 1950), z níž řada zpěváků později spolupracovala s královéhradeckým rozhlasem, např. M. Jakoubková a její žák, tenorista V. Příbyl. Z dalších výrazných hudebních osobností nutno uvést K. Hejzlara, R. Holubovou, D. Jurenku, E. Marešovou, O. Svobodu, Z. Součkovou a významného skladatele, královéhradeckého rodáka P. Řezníčka.

Hradec Králové je také spjat s výrobou hudebních nástrojů. Roku 1842 se ve městě usadil V. F. Červený, jehož továrna na výrobu žesťových nástrojů nabyla celosvětového významu. Úroveň královéhradeckého „nástrojářství“ výrazně povznesla zejména továrna na výrobu klavíru, která byla v roce 1864 založena královéhradeckým rodákem A. Petrofem.⁷⁰ Dodnes ve městě firma Petrof působí, rovněž také učňovské středisko na výrobu hudebních nástrojů.

V současné době je Hradec Králové označován jako jedno z nejnávštěvnějších kulturních center v Čechách, a to především zásluhou působení významných kulturních institucí – divadel, pěveckých souborů,⁷¹ hudebních festivalů apod.⁷²

Za pozornost stojí dnešní činnost Filharmonie Hradec Králové. Její tradice sahá přes Filharmonii Sokola (1921-1965) až k Filharmonické jednotě činné od roku 1887. Filharmonie Hradec Králové vznikla v roce 1978, kdy byla založena pod názvem Operní orchestr města Hradec Králové a hned rok poté přejmenována na Symfonický orchestr Hradec Králové. V roce 1987 dostala název Státní symfonický orchestr Hradec Králové, a to až do vzniku České republiky. Od 1. 1. 1993 nese název Filharmonie Hradec Králové (dále

⁶⁹ Lidová hudba (hudební folklór) představuje spontánní projev lidové hudebnosti. Pod pojem lidová hudba spadají kromě písní a tanců také obyčeje a zvyky, při kterých hraje hudba významnou roli. Základem evropské lidové hudby je píseň, ve které se nejčastěji zpívá o lásce, práci a přírodě. Mnohé z nich se předávaly z generace na generaci a staly se tak nejpřirozenějším projevem obecné hudebnosti, navíc také jakýmsi dokladem hudebních kořenů určitého etnika. Folklór stále vzniká v nejrůznějších částech světa a liší se dle kontinentů, zemí a tradic v užívání jednotlivých hudebních nástrojů. Dále také v melodice, rytmu a harmonii. Podrobněji viz internetová encyklopedie *Wikipedia*. Heslo lidová hudba.

⁷⁰ Roku 1900 se podnik rozdělil na dva samostatné menší celky a roku 1948 došlo k jeho zestátnění.

⁷¹ Boni Pueri, Gybon, KHDS Jitro, Smíšený sbor Jitro, sbor Smetana aj.

⁷² Festival dětského tance, Jazz Goes To Town, Hradecké hudební dny, Hudební fórum, Slavnosti sborového zpěvu, Světové setkání chlapeckých a mužských sborů, Open air Opera, festival Rock For people aj.

jen FHK). Šéfdirigentem je houslista, skladatel a dirigent Ondřej Kukal (od roku 2002).⁷³ Dnes FHK účinkuje na předních festivalech (např. Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl) a spolu s Českým rozhlasem 3 Vltava se podílí na pořádání festivalu Hudební fórum Hradec Králové.⁷⁴

Kulturu města také obohacuje královéhradecký rozhlas, jehož slibnou budoucnost předpověděli továrníci Petrof, Bartoň z Náchoda, ing. Nejedlý z Kuklen a statkář Kotlant z Holohlav.

2.1 Okolnosti vzniku rozhlasového studia v Hradci Králové

S rozvojem rozhlasu v Praze začaly na území tehdejšího Československa vznikat a působit tzv. radioamatérské kluby. Jejich členové se zaměřovali na stavbu přijímacích aparátů a zlepšování stavby radiopřijímačů. Jakýsi impuls ke vzniku rozhlasu v Hradci Králové hledejme právě v pořádaných výstavách, kde se obyvatelé východních Čech mohli seznámit s rozhlasem, s jeho programy, pracovníky apod. V Hradci Králové se tak každoročně od roku 1930-1937 konala výstava v královéhradeckém Muzeu pod názvem „Východočeská radiovýstava“ Expozice byly zaměřené na nejmodernější typy radiopřijímačů a prezentovaly krátkovlnné vysílací stanice místních amatérů.⁷⁵ „V Městském muzeu královéhradeckém se konala již čtvrtá radiovýstava. Navštívilo ji 1600 diváků a odnášeli si cenná poučení. Z řad hradeckých obchodníků vystavují československé radiopřístroje firmy Hiršl, Vébr, Žák a Čupr. Bateriové přijímače firmy Pála a spol. jsou zastoupeny ve stánku O. Jelínka na Novém Hradci Králové. Vedle toho je vystavené radiopiano skvělým technickým výrobkem firmy Petrof. Zahájení výstavy bylo vysíláno Čs. Radiojournalem, který byl zastoupen technickým ředitelem Svobodou. Před museem stálo propagační auto Radiojournalu, které

⁷³ Šéfdirigentem v letech 1991-2001 byl prof. František Vajnar.

⁷⁴ Podrobněji viz internetový Český hudební slovník osob a institucí (musicologica.cz). Heslo Filharmonie Hradec Králové.

⁷⁵ MALINA, Jiří: *Krajské muzeum v Hradci Králové*, Hradec Králové 1983.

během tohoto týdne uspořádá několik zájezdů do okolních měst, aby propagovalo královéhradeckou výstavu a Československý rozhlas.“⁷⁶

2.2 Vznik rozhlasu v Hradci Králové

Ke konci druhé světové války se obrátil Revoluční národní výbor v Hradci Králové na Josefa Čupra,⁷⁷ aby zajistil vysílací stanici, jež by měla sloužit k veřejnému vysílání. Společně s Františkem Zajícem tak J. Čupr zhotovil vysílačku pro ilegální partyzánskou skupinu mladých lidí. Toto zařízení bylo umístěno v sídle německého vojenského velitelství, ve správárně pana Petráška. Výkon vysílače byl však natolik slabý, že se musela sehnat náhrada. Tou byla vysílačka o něco silnější, získaná z telegrafie Pardubic a hned poté ukryta u firmy Novotný na Novém Hradci Králové. V dubnu roku 1945 se J. Čuprovi podařilo nemožné – navázat spojení s partyzánskou skupinou „Kurník“. Její členové (Josef Voříšek, Milan Kašpar) vlastnili 1 kW vysílací stanice značky Telefunken SB 1929, kterou ještě v době okupace demontovali z německého vozu. Právě tohoto zařízení bylo použito při prvním vysílání **5. 5. 1945**, kdy se v odpoledních hodinách poprvé z Hradce Králové ozvalo veřejné české vysílání německé šifrovací vysílačky wehrmachtu.⁷⁸

Téhož dne se v Hradci Králové ozvala ještě další stanice zásluhou královéhradeckého radioamatéra Ing. Augustýna Ševčíka. Ten společně se svými spolupracovníky⁷⁹ rozhodl, že jejich vysílání bude probíhat přímo z budovy Východočeské energetiky. Ještě téhož večera odstěhovali vysílačku do Všeštar, kde působila do 8. 5. 1945. Důvodem přestěhování byla německá vojska pátrající po vysílače. Od tohoto dne také došlo ke sloučení obou

⁷⁶ Citace viz *Osvěta lidu: Východočeská radiovýstava*, roč. 36, č. 78, Hradec Králové, 8. 11. 1933.

⁷⁷ O Josefu Čuprovi se bohužel nepodařilo dohledat jakékoli informace.

⁷⁸ PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

⁷⁹ Ing. Jaroslav Iber, Albert Pišl, Arnošt Thér, Jarmila Rajdlová.

skupin – Čuprovy a Ševčíkovy a byla vytvořena pouze jedna vysílačka sídlící v generálské vile (Fuchsova vila) ve Vrchlického ulici v Hradci Králové.⁸⁰

První vysílání se konalo v době, kdy městem procházela ustupující německá vojska, a tak není divu, že první zprávy měly zabránit panice a nabádat občany ke klidu. Podstatnou část vysílání tvořila různá provolání pekařů či zemědělců a hudba se hrála z gramofonových desek získaných od přátel. Pod vedením J. Čupra se vysílalo na střední vlně 238 metrů.⁸¹

Provoz vysílačky dostal souhlas od ministerstva informací a činnost královéhradeckého rozhlasu se začala slibně rozvíjet. Veškeré záležitosti ohledně stanice byly projednávány přímo s pracovníkem tiskového odboru ministerstva informací – Ivanem Olbrachtem.⁸² Vysílačka působila na okruhu 100 km a její program byl utvářen reportážemi ze slavností, sportovních událostí, nově pak byly zařazeny meteorologické zprávy. Informace podával ředitel východočeské elektrárny Ing. Jaroslav Ibler, Ing. Augustýn Ševčík a ředitel rozhlasu Josef Čupr. Na chodu stanice se zpočátku podílelo deset zaměstnanců. Všichni pracovali dobrovolně⁸³ a doufali, že dojde k převzetí stanice Československým rozhlasem Praha. Situace však byla zcela opačná. Na bezpodmínečný příkaz ministerstva pošt v Praze Královéhradecký vysílač pro severovýchodní Čechy v neděli 19. 8. 1945 oznámil, že musí přerušit své vysílání až do doby, kdy bude povoleno společné vysílání pro východní Čechy, tedy nejen pro kraj královéhradecký, ale i pardubický.⁸⁴

V Pardubicích se ozvala vysílačka taktéž v květnu roku 1945. Zařízení sloužilo vojenským účelům, vysílalo se na střední vlně a stejně jako královéhradecký rozhlas skončil i pardubický dne 19. 8. 1945. Po dlouhých debatách se nakonec obě strany (Pardubice a Hradec Králové) dohodly na společném vysílání. 20. 8. roku 1945 ministerstvo pošt povolilo provoz Východočeského vysílače. Československý rozhlas pro východní Čechy tedy

⁸⁰ Z této vily vysílal královéhradecký rozhlas 54 let. Fotografie budovy viz obrazová příloha.

⁸¹ Kmitočet vysílání dosahoval 638 kHz.

⁸² I. Olbracht byl pracovníkem v tiskovém odboru ministerstva informací od května r. 1945.

⁸³ Zpočátku bez mzdy.

⁸⁴ *Pochodeň: Rozhlas východních Čech vysílá od neděle*, roč. 1, č. 31, Hradec Králové, 22. 8. 1945.

začal vysílat znovu, tentokrát dne 26. 8. 1945. Slavnostní zahájení se konalo v královéhradeckém Biu Sokol za účasti ústředního a programového ředitele Československého rozhlasu Praha – Mirka Očadlíka,⁸⁵ Dr. M. Buriána a V. Kratochvíla z ministerstva informací. Týdenní pauzy bylo využito na přestěhování studia a kanceláří do Fuchsovy vily, ve které byl umístěn vysílač, jenž přenášel programy obou redakcí (královéhradecké i pardubické) na společné vlně 238 m.⁸⁶

2.3 Východočeský vysílač v letech 1945-1949

Královéhradečtí rozhlasoví pracovníci stále usilovali o začlenění stanice do celostátní sítě, a to nejen z finančních důvodů, ale zejména z důvodů technických. Rozhlasová vlna, na níž se pořady šířily, nebyla oficiálně přidělena, tudíž činnost královéhradeckého rozhlasu probíhala ilegálně. Programová koncepce ještě žádná nebyla a hlavním cílem stanice bylo sloužit potřebám osvobozeného Československa, svobodného města a okolí. Vysílalo se z Fuchsovy vily od sedmé hodiny ranní do jedenácté hodiny večerní.⁸⁷ Rozhlas čítal hudební, mluvený (literárně-dramatický), vzdělávací a zpravodajský odbor. Za práci v počátcích odpovídal prof. Staněk a prof. Hejduk.⁸⁸ Pořady uváděla hlasatelka Ludmila Wildmanová⁸⁹ a ředitelem byl již jmenovaný J. Čupr.

Vysílání královéhradeckého rozhlasu mělo zpočátku charakter zábavně naučný. Z Prahy se vysílaly „Rozhlasové noviny“⁹⁰ (v podstatě se jednalo o jakýsi zpravodajský magazín). Vedle toho se také denně vysílalo „Východočeské zpravodajství“ a za nejhodnotnější kulturní pořad byly považovány přednášky. Rozhlas vysílal i řadu významných přenosů, jakým bylo např. otevření Lékařské fakulty v Hradci Králové či odhalení

⁸⁵ Fotografie Mirka Očadlíka ze slavnostního zahájení viz obrazová příloha.

⁸⁶ Podrobněji viz PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konzultant práce: HORYNA, Václav).

⁸⁷ Tyto vysílací časy však nebyly dodržovány.

⁸⁸ Křestní jména se nepodařilo dohledat.

⁸⁹ Fotografie Ludmily Wildmanové viz obrazová příloha.

⁹⁰ V Praze se začaly vysílat od 16. 9. 1945.

Masarykova pomníku. Lidé byli o těchto přenosech informováni dopředu, prostřednictvím novinového tisku (*Pochodeň*), jenž uveřejňoval vysílací časy a programovou náplň Východočeského vysílače.

V roce 1946 nastoupil na místo ředitele František Kopečný. V této době nejvíce hrozil zákaz vysílání královéhradeckého rozhlasu. Důvodem bylo rozhodnutí pardubických pracovníků, kteří nechtěli dále spolupracovat a skončili tak s přípravou vlastních programů ke dni 31. 12. 1946. Od 1. 1. 1947 začalo vysílání pro oba kraje připravovat pouze královéhradecké studio na vlně 280 m.⁹¹ Vysílaly se hlavně přednášky z různých akcí a přenosy z veřejných manifestací. Právě ty měl na starosti nově jmenovaný vedoucí stanice Václav Horyna.⁹² Zpravodajské relace byly pětiminutové a do programu se zařazovaly čtyřikrát denně, později se k nim přidaly i meteorologické zprávy. Nechyběly ani přehledy tisku z kraje královéhradeckého a pardubického.

Na konci roku 1946 se rozhlas ocitl ve velmi tíživé finanční situaci. Od tohoto roku se však začaly vysílat tzv. „písničky na přání“, označované jako „Písničky do památníku“⁹³ Pořad vzbudil u posluchačů obrovský zájem a právě díky němu překonal Československý rozhlas pro východní Čechy svou největší finanční krizi.⁹⁴ Dalším zdrojem financí byly placené programové reklamy, tzv. reportáže na objednávku institucí a podniků. Právě těmito dvěma pořady si rozhlas vydělal na nové technické vybavení a především doplnil gramofonový archiv, jenž byl do té doby ve velmi špatném stavu.

V roce 1948 prodělal rozhlas četné změny. Ředitelem byl jmenován František Teršl,⁹⁵ který se společně s rozhlasovými pracovníky snažil zvýšit kulturní vzdělanost posluchačů, k níž měly přispět rozhlasové hry ruských a sovětských autorů. Souhlas s každým sovětským krokem a s veškerými

⁹¹ Pardubický rozhlas byl znovu obnoven ke konci roku 1947. Roku 1950 ukončil svoji činnost na dobu šesti let.

⁹² V. Horyna vedl kulturní redakci.

⁹³ Zde se uplatňovala činnost dopisovatelů, která se navíc uplatňovala i jako průzkum dobrovolných pisatelů, kteří zasílali konkrétní připomínky a požadavky na změny ve vysílání.

⁹⁴ Národní výbory byly jen částečným zdrojem financí.

⁹⁵ Ředitelem v letech 1948-1949.

prohlášeními se po „Vítězném únoru“ 1948 projevil i ve vysílání. Včetně ruských pořadů se do programu rozhlasu zařazovala pravidelná vysílání ve slovenském jazyce, nechyběl přehled tisku, sportovní přenosy,⁹⁶ zpravodajské relace a literární pořady. Z nich nejpopulárnější byl „Nedělní sloupek“ připravovaný Jaroslavem Šedou.⁹⁷

Z hudebních pořadů byly vysílány: „Dechová hudba“, „Klavírní čtvrtodinka“, „K tanci a poslechu“, „Na chromatickou harmoniku hrají Jaroslav Andrejs a František Pohl“, „Skladby pro violu a klavír“ a „Zábavný hudební pořad“. Kromě toho byly vysílány i pořady nehudební: „Přehledy denních pořadů“, „Sportovní události“, různé reportáže, relace, „Východočeské aktuality“ a „Zpravodajství“.

Roku 1949 byla krajským národním výborem, jenž měl na starosti programovou náplň vysílání, sestavena komise. Mezi její členy patřili Jiří Vaněk za literaturu (literárně dramatický odbor byl zaměřen na rozhlasové hry, za něž odpovídal František Bahník), František Vinkelhofer za úsek zpravodajství (odbor zpravodajský informoval o domácích a světových událostech) a Zdeněk Stoklasa za oblast hudební. Speciální reportážní oddělení mělo na starosti reportáže. Rozhlas se také snažil o zlepšení pracovních podmínek a o zkvalitnění vysílání. V srpnu roku 1949 byly zakoupeny páskové mikrofony, dva magnetofony a k dispozici byly i první magnetofonové pásy.⁹⁸ Je nutné zdůraznit, že k tomuto nákupu došlo hlavně díky již zmiňovanému pořadu „Písničky do památníku“. Důležitým úkolem rozhlasových pracovníků bylo zajistit vysílání, do kterého se nedostane nic z „nepřátelského režimu“.

V roce 1949 se také změnilo vedení rozhlasu. Po odchodu F. Teršla byla na post ředitele jmenována Marie Sítková. Díky režisérovi Františku Bahníkovi nastal rozkvět rozhlasové hry.⁹⁹ Mezi ty nejúspěšnější patřil

⁹⁶ Komentátorem sportovních přenosů byl F. Kopečný.

⁹⁷ Odpovědný redaktor v pardubickém rozhlase.

⁹⁸ Na pásy se začalo natáčet až od roku 1951.

⁹⁹ Podrobněji viz kapitola 3. Hudba v rozhlase.

Kamenný host A. S. Puškina a *Šimonovo utrpení Honzy Věrtelce*.¹⁰⁰ Nový pořad s názvem „Taneční hudba“,¹⁰¹ věnovaný jazzovým nadšencům, byl sestavován z ukázek na gramofonových deskách, informoval o jazzu a vysílal se každou sobotu od dubna 1949. Do vysílacího schématu se i nadále zařazovaly tyto hudební pořady: „Dechová hudba“, „Klavírní čtvrtodinka“, „K tanci a poslechu“, „Skladby pro violu a klavír“, „Zábavný hudební pořad“ a reprízy pořadu „Na chromatickou harmoniku hrají J. Andrejs a F. Pohl“.

Vedle toho vysílání doplňovaly nehudební pořady, mezi které patřily „Lidové kurzy ruštiny Slušajtě“ pod vedením profesorky A. Schrierové. Dále to byly „Zpravodajské relace“, „Přehled denních pořadů“, „Přehled novinového tisku“, „Východočeské aktuality“, „Sportovní události“, reportáže, přednášky apod.

2.4 Celková charakteristika hudebního vysílání v letech 1945-1949

Jak již bylo na začátku práce uvedeno, žádné materiály se z let 1945-1949 nedochovaly. Řada informací vychází převážně z diplomové práce Daniely Pražanové¹⁰² a z novin *Pochodeň*. Z toho vyplývá, že kapitola není zaměřena zejména na vysílanou hudbu ani hudební pořady královéhradeckého rozhlasu, jak je tomu v nadcházejícím textu. Nutno podotknout, že královéhradecký rozhlas byl teprve na začátku. Vysílací časy byly nepravidelné, což platilo i o zařazování zejména hudebních pořadů, kterých se ve vysílání vyskytovalo málo. Na druhou stranu začali s rozhlasem spolupracovat významní interpreti, kteří se později stali stálými zaměstnanci královéhradeckého rozhlasu. Nutno jmenovat Václava Hoffmana (viola),

¹⁰⁰ Režisérem obou inscenací byl František Bahník.

¹⁰¹ Taneční hudba – označení hudebních projevů, které jsou spjaty s tancem. Především se mívá hudba nezbytná k realizaci tanečních činností různého typu. Taneční hudba ve vlastním slova smyslu je nejen vyhraněným typem tzv. funkcionální hudby, v 19. a 20. stol. se navíc stává jednou z klíčových oblastí populární hudby a tudíž nonartifciální (výraz byl v české muzikologii odvozen z termínu artifciální hudba v sedmdesátých letech 20. stol.) hudby vůbec. Poslechové (zvl. koncertní) skladby poukazující znakově k formám taneční hudby. Nelze je však jednoznačně zahrnout do pojmu taneční hudba. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo taneční hudba, str. 918 (JF).

¹⁰² PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

Zdeňka Stoklasu (klavír) a zejména hráče na chromatickou harmoniku, J. Andrejse a F. Pohla.

O tom, že hudební kultura města byla opravdu bohatá, nemohlo být pochyb. Zejména v letech 1948-1949 probíhaly v Hradci Králové významné kulturní večery. Jedním z nich byl koncert Sokolské filharmonie v čele s dirigentem R. Šálkem, který se konal 22. 1. 1948 v sále kina Sokol.¹⁰³ Mezi další večery patřil koncert Moravského dechového kvinteta¹⁰⁴ a vystoupení Pěveckého sdružení pražských učitelů pod vedením M. Doležela. Koncert se konal na Střelnici (5. 11. 1948) a přispěl k zahájení oslav Velké říjnové revoluce. Zaslouhou studentské mládeže královéhradeckého gymnázia pod vedením Karla Schejbala si mohli posluchači v Klicperově divadle vyslechnout „Večer české písně“.¹⁰⁵ Za zmínku stojí také slavnostní koncert k 125. narozeninám Bedřicha Smetany v Klicperově divadle (24. 3. 1949)¹⁰⁶ či Tylova národní hra Fidlovačka, která byla provedena po 115 letech (28. 10. 1949) od prvního uvedení v Hradci Králové členy Krajského oblastního divadla (dále jen KOD).

Důležitou roli hrál Svaz československo-sovětského přátelství, který do města zval řadu významných umělců, zejména pražských. Pozvání přijali např. Česká filharmonie, orchestr Dixieland Praha či Eduard Haken, člen opery Národního divadla, jehož koncerty se staly jakousi každoroční tradicí.¹⁰⁷

Zůstává otázkou, zda tyto „večery“ byly natočeny a posléze odvysílány královéhradeckým rozhlasem. Vzhledem k nedostatečnému technickému vybavení se koncerty s největší pravděpodobností nenatáčely.

Pro ilustraci jsou v příloze uvedeny dva programy vysílání Východočeského vysílače z roku 1945 (od 21. do 30. 10.) a 1948 (od 30. 10. do 6. 11.) z novin *Pochodeň*.

¹⁰³ Podrobněji viz *Pochodeň: Koncert Sokolské filharmonie*, roč. 4, č. 23, Hradec Králové, 4. 6. 1948.

¹⁰⁴ Členové – sólisté brněnského rozhlasu: J. Jakubec (fagot), dr. H. Kašík (flétna), B. Opat (klarinet), prof. F. Suchý (housle) a J. Vejmolá (lesní roh).

¹⁰⁵ Koncert proběhl dne 27. 1. 1949. Podrobněji viz *Pochodeň: Večer české písně*, roč. 5, č. 5, Hradec Králové, 4. 2. 1949.

¹⁰⁶ Podrobněji viz *Pochodeň: Klavírní koncert k 125. narozeninám B. Smetany*, roč. 5, č. 13, Hradec Králové, 1. 5. 1949.

¹⁰⁷ Jednalo se zejména o koncerty na 1. máje.

Na závěr kapitoly byla zhotovena tabulka se jmény ředitelů Východočeského vysílače v letech 1945-1949.

Ředitelé Východočeského vysílače	Rok
Josef Čupr	1945
František Kopečný	1946
Václav Horyna	1947
František Teršl	1948-1949
Marie Sítková	1949-1950

Zdroj: Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

3. Hudba v rozhlase

Hlavním úkolem rozhlasu je šířit informace, přesněji tzv. audiální informace – hudbu a slovo. Už od samých počátků patřila hudba k nejdůležitějším obsahovým složkám v rozhlase, který je zároveň institucí profilující další vývoj hudební kultury.

Vysílání bylo zahajováno znělkou, stejně tak jako některé pořady produkované proto, aby oslovily posluchače. Pracovníci rozhlasu museli brát na vědomí, že je nutné vytvářet dva typy hudebních pořadů. Na jedné straně se jednalo o typ s tzv. širokým posluchačským záběrem, na straně druhé pak o pořady zaměřené na určitý okruh lidí. Z toho vyplývá, že hudba může být prezentována dvěma způsoby. Hudba jako umělecká záležitost (zde máme na mysli díla předních skladatelů vážné hudby)¹⁰⁸ nebo jako hudba populární,¹⁰⁹ uplatňující se v zábavně-naučných pořadech. Vedle ryze hudebních pořadů se hudba vyskytovala i jako součást dramatických a zábavných pořadů. Do programu rozhlasového vysílání se zařazoval specifický typ hudební produkce – rozhlasové hry (dříve označované jako rozhlasové opery). Rozhlas jako veřejně právní rozhlasová stanice také přispíval k propagaci národní hudební tvorby, šířil hudbu různých stylů, později i kultur. Výrazně napomohl ke vzdělávání dětí a mládeže prostřednictvím vysílaných pořadů „Hudební výchovy“.¹¹⁰ Výkladovými pořady o hudbě, skladatelích či hudebních stylech přispěl i k popularizaci hudby. Je známo, že zrod rozhlasu spadá do doby rozmachu moderní

¹⁰⁸ Vážná hudba – označení umělecké hudby (pojem vysvětlen v kap. 9.1). Vážná hudba představuje protikladnou sféru než nonartificiální hudba, o které ve 20. stol. vypovídají výrazy zábavná hudba, lehká hudba apod. Užití výrazu vážná hudba – zábavná hudba je utužováno praxí v masových sdělovacích prostředcích či v gramofonové produkci, kde se právě tímto termínem rozlišují projevy hudby umělecké a nonartificiální. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo vážná hudba, str. 985 (JF).

¹⁰⁹ V českém, resp. v evropském prostředí se výraz populární hudba začal uplatňovat na rozhraní dvacátých a třicátých let 20. stol., později zejména jako rozhlasový termín pro méně náročnou uměleckou hudbu – jednalo se v podstatě o hudbu určenou k rekreačnímu poslechu. Vznikala potřeba označit stále specificky se utvářející blok hudební produkce masového charakteru, pro něž se užívalo výrazů lehká hudba, zábavná hudba, taneční hudba apod., až do té doby, než se ujal výraz populární hudba jako výraz nejvýstižnější. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo populární hudba, str. 715-717 (JKk).

¹¹⁰ Pořad vzdělávající mládež. Podrobněji viz následující kapitola.

populární hudby.¹¹¹ To ale nebrání tomu, aby nevysílal různé žánry a styly¹¹² hudby vážné i populární. Rozhlasoví pracovníci tedy museli a musejí být schopni rozhodovat o tom, co se hrát bude a co ne.¹¹³

Prostřednictvím rozhlasu se nám nabízí celá řada „typů hudby“. Typologií hudby uplatňované v rozhlase se zabývá v již jmenované studii J. Fukač.¹¹⁴ Na základě těchto skutečností byla zhotovena dále uvedená tabulka, která zachycuje hudbu v různých rozhlasových kontextech.

¹¹¹ Moderní populární hudba se včleňuje do sféry nonartificiální hudby. V českém prostředí byly projevy moderní populární hudby až do poloviny padesátých let 20. stol. nazývány jako jazz nebo swing. Zavedením termínu moderní populární hudba se tím pádem starším typům populární hudby přiznává charakter tradiční populární hudby. Moderní populární hudba se však odlišuje od populární tím, že je ovlivněna jinými etniky – především afroamerickou hudbou a z ní vycházejícím jazzem. Moderní populární hudba se stala také jedním z nejvýznamnějších nástrojů masové a mezilidské komunikace 20. stol. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo moderní populární hudba, str. 563-564 (JKk – IP).

¹¹² Tento výraz je používán v řadě zobecněných i konkretizovaných významů. Muzikologie uvažuje např. o stylu hudební tvorby či hudební interpretace. Dále zkoumá spojitost hudebního stylu se styly v ostatních druzích umění apod. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo styl, str. 881-883 (JF).

¹¹³ Práce hudebního redaktora.

¹¹⁴ O této problematice také pojednává kapitola „Hudba jako nedílná součást rozhlasového vysílání“ v diplomové práci: PALIČKOVÁ, Marie: *Hudba v ostravském studiu Českého rozhlasu. K dějinám a dramaturgii hudebního vysílání a vybraných hudebních pořadů s důrazem na léta 1990-1999*, Olomouc 2000. Diplomová práce (vedoucí práce: Doc. PhDr. BUREŠOVÁ, Alena, CSc.).

3.1 Jednotlivé typy hudby v rozhlase

Typ	Jiná označení	Vysvětlení	Použití
Úvodní znělka	„jingle“ „ton-signet“	Přejatý motiv ze známé skladby	Zahájení vysílání nebo pořadu
Hudba jako kulisa	„background“	Hudba motivuje sdílení času posluchačů a stimuluje hudebně či esteticky jejich nespecifické chování	Např. hudba pomáhá zvyšovat pracovní výkonnost nebo pomáhá k uklidnění posluchačů
Hudba jako podkreslení, doplněk rozmanitých textových pořadů	„hudba v pozadí“	Zvyšování účinku mluveného slova	Dokreslení sdělovaného obsahu hudbou
Hudba k rozhlasovým hrám, zábavným pořadům apod.		Aplikace scénické divadelní hudby do rozhlasového prostředí	V hudebně-vzdělávacích pořadech
Hudba komponovaná speciálně pro rozhlasové vysílání		Hudba produkovaná ve studiu	Rozhlasové nahrávání např. rozhlasových oper
Hudba jako podklad určité konkrétní reklamy	„commercial“	Útvar totožný se znělkou	Reklamní text podložený hudbou
Hudba k tanci a rozvíčkám		Jakýsi návod k pohybu	Znějící hudbu doprovází komentář hlasatele jak správně cvičit či tančit
Rozhlasová opera	„Funkoper“ „radio opera“ „opéra radiophonique“	Označení hudebně dramatického typu, který se uplatňuje v rámci rozhlasového vysílání	Hudební dílo, které respektuje základní principy opery, avšak nepočítá se s vizuální realizací
Rozhlasová hra		Navazuje na rozhlasovou operu, použití scénické divadelní hudby	Hudba uplatňující se v zábavných pořadech

Hudba prezentovaná jako svébytný esteticko-umělecký fenomén		Rozhlasový koncert	Koncert může být vysílán formou přímého přenosu nebo záznamu
Hudba jako organická složka mimohudebních akcí, které jsou přenášeny rozhlasem		Rozhlasový přenos různých slavností, náboženských akcí, přednášek apod.	Takto se hudba uplatňuje především v náboženském vysílání. Posluchači je do jisté míry přijímána jako hudební pořad
Hudba v kontextu „pořadů o hudbě“		Hudba jako dokument	Předmět hovoru v komentovaných a naučných pořadech

Zdroj: Tabulka byla zhotovena na základě předlohy tabulky FUKAČE, J. v jeho práci: *Hudba a média. Rukověť muzikologa*, Brno: Masarykova Univerzita, 1998. Kap. 1.5 Hudba v rozhlase: pokus o typologii.

Výše uvedená tabulka slouží jako přehled jednotlivých typů hudby uplatňujících se v pořadech, které jsou uvedeny v následujících kapitolách. Pro královéhradecký rozhlas byly charakteristické všechny výše zmiňované typy, kromě hudby k tanci, rozcvičkám a rozhlasovým operám.

4. Rok 1950

Roku 1950 došlo překvapivě¹¹⁵ k začlenění stanice královéhradeckého rozhlasu do správy Československého rozhlasu v Praze. Vlastní ustanovení rozhlasu v Hradci Králové proběhlo k 1. 11. 1950.¹¹⁶ Sovětské názory na pojetí rozhlasu vedly k silnému omezování svébytnosti rozhlasových forem a k zahlcování vysílání velkými politickými procesy. Dalším problémem i nadále zůstávaly hudební nahrávky, kterých královéhradecký rozhlas vlastnil velice málo. Pracovníci usilovali o získání vlastních hudebních snímků, ale stanici chybělo jak nahrávací studio, tak i dostatek pásů pro natáčení. Ještě počátkem roku byl rozhlas odkázán pouze na gramofonové desky získané od přátel.

Odvysílaný program královéhradeckého rozhlasu na vlnové délce 202 m zaujímal v listopadu 51 hodin 57 minut, hudba 33 hodin 47 minut a mluvené slovo 18 hodin 10 minut.¹¹⁷ Z gramodesek bylo odvysíláno 31 hodin 23 minut a z vlastních hudebních snímků pouhé 2 hodiny 23 minut. Hudba tedy ve struktuře vysílání zaujímal 50%, těch zbylých 50% tvořilo mluvené slovo. Rozhlas v Hradci Králové měl dvanáct zaměstnanců, z toho jen tři s řádnou pracovní smlouvou. Na post ředitele nastoupil Vladimír Brunát¹¹⁸ a požadoval, aby všichni jeho podřízení byli školeni a měli podepsanou pracovní smlouvu. Právě díky němu se také začaly vypracovávat programové plány na několik týdnů dopředu a celkově se zlepšovala organizace rozhlasu. Zaváděly se nové formy rozhlasové práce a vznikaly také nové „hudební typy“ rozhlasové hudby.

¹¹⁵ Pražský rozhlasový sjezd požadoval zrušit nelegální vysílače, tzn. i Východočeský vysílač.

¹¹⁶ PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

¹¹⁷ Archiv Českého rozhlasu v Praze.

¹¹⁸ První ředitel Československého rozhlasu Hradec Králové. Do té doby se stanice jmenovala Východočeský vysílač.

4.1 Vysílané hudební pořady

První hudební pořad „Hudební budíček“ začínal po úvodní znělce a zprávách. Jeho úkolem bylo povzbudit lidi a dodat jim náladu na celý den. Hrály se proto skladby svižného tempa. Nejčastěji zaznívaly všelijaké pochody a polky od Václava Čekala: *Rozpustilá okarina*, Julia Fučíka: *Starý bručoun*, Víta Nejedlého: *Dělostřelecká* a Ervína Tomana: *Hej puško*. Velký zájem vzbuzovaly taktéž skladby Františka Aloise Tichého, Jana Uhlíře a Václava Vačkáře. Dopolední vysílání zakončoval ve všední dny pořad „Než zavolá práce“, přičemž k jeho nejhranějším¹¹⁹ skladbám patřily *Česká polka* Bohuslava Jeremiáše a *Námořník Pepek* Karla Neoprouda.

Odpolední vysílání¹²⁰ zpravidla začínalo pořadem „Píseň za práci“, kde zaznívaly z gramofonových desek skladby Jaroslava Kvapila, Jaroslava Maliny či Jana Seidla. Důležitým pořadem byly tzv. „čtvrthodinky“ hudby. Tento patnáctiminutový pořad nabízel hudbu vokální, instrumentální, sborovou, taneční i zábavnou.¹²¹ „Čtvrthodinky“ byly různé, např. „Čtvrthodinka operních árií“ (nejpopulárnější byla árie *Znám jednu dívku* z opery *Prodaná nevěsta* B. Smetany a árie *Měsíčku na nebi hlubokém* z opery *Rusalka* A. Dvořáka), dále „Čtvrthodinka z populárních skladeb“ (*Luisina polka*, *Bettina polka* a *Pochod národní gardy* B. Smetany). Oblíbené byly i „čtvrthodinky“ dětských sborů či vojenských a ruských písní.

Další pořad „Hudební směs“ byl někdy označován jako „Pořad populárních skladeb“. Jednalo se o skladby jednoho interpreta, přičemž hlavní náplní tohoto pořadu byla v roce 1950 díla skladatelů A. Dvořáka a B. Smetany. Nejdůležitějšími pořady, o kterých rozhodovali posluchači, byly „Posluchači sobě“ a „Váš dopis došel“. Jednalo se v podstatě o jeden a tentýž

¹¹⁹ Nejhranější skladba = nejčastěji opakovaná skladba. Zjištěno na základě prostudovaných harmonogramů vysílání z archivu Českého rozhlasu v Praze.

¹²⁰ Vysílání začínalo v 18:00, někdy také ve 14:00 nebo 15:00.

¹²¹ Zábavná hudba – tímto označením se zpravidla míní populární hudba, resp. nonartificiální hudba. Výraz zábavná hudba funguje jako protiklad výrazu vážná hudba a je zčásti synonymem s výrazy lehká hudba a salónní hudba. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo zábavná hudba, str. 1015 (JF).

pořad, jen pod jiným názvem. Tzv. „písňe na objednávku“ byly i nadále zdrojem financí královéhradeckého rozhlasu. „Každý, kdo si zažádal o zahrání své oblíbené písničky prostřednictvím dopisu, přiložil do obálky malou peněžní částku. (...)“¹²² V pořadech se hrály skladby z gramofonových desek, jako např. *Neutron* V. Hály, *Rub a líc* J. Ježka, *Sen lásky* V. Vačkáře, *Bílé konvalinky* F. Soukupa, *Škoda lásky* J. Vejvody a byly na ně vymezeny dvakrát dvě hodiny týdně.

Nutno zdůraznit, že hudební pořady nebyly zaměřené pouze na jeden typ hudby. „Dvacet minut dechovky“, „Chvilka zábavné hudby“ či „Operetní a baletní hudba“ nasvědčují tomu, že se rozhlas snažil svým programem přiblížit co největšímu okruhu posluchačů a nabízel širokou škálu pořadů. Pořad „Dvacet minut dechovky“ měl charakter jak hudby z gramofonových desek, tak i živého přenosu, v němž se zásluhou dechového kvinteta¹²³ hrály skladby K. Fišera, F. Hilmara a V. Hruběše.

Důležitá byla tzv. hudební pásma,¹²⁴ jež připravovala M. Sítková, M. Pihrt a J. Válek. Pravidelně se vysílalo „Dětské hudební pásmo“ věnované malým posluchačům a hudební pásmo „Gramofon od A do Z“. V něm zaznívaly skladby populární hudby seřazené podle abecedy, rozhovory s umělci a reportáže. Mezi další oblíbené pořady patřily: „Volají východní Čechy“, „Než zavolá práce“ a „Krajové aktuality s hudbou“.¹²⁵

Vážná hudba měla v roce 1950 zastoupení jen v několika málo skladatelích a jejich tvorbě. Hrála se zejména *Luisina polka*¹²⁶ a *Skočná* z opery *Prodaná nevěsta* B. Smetany. Z děl A. Dvořáka nejčastěji zazníval *Slovanský tanec č. 1*, od Z. Fibicha *Poem* a od R. Schumana *Snění*. Mezi další hrané skladatele patřili P. I. Čajkovský, F. Chopin a R. Strauss. Naučný pořad „Hudební výchova“ probíhal pod vedením prof. Karla Schejbala. Na programu byla témata vážné hudby, jako např. Mládí a tvorba F. Chopina, Sborové

¹²² Z rozhovoru Martiny Cechové s Jaroslavem Andrejsem, který se uskutečnil dne 16. 2. 2007 v Hradci Králové.

¹²³ J. Černý (fagot), J. Kruník (klarinet), J. Kvaček (hoboj), Z. Stoklasa (flétna) a R. Šálek (lesní roh).

¹²⁴ Půlhodinový pořad, který byl sestaven z několika skladeb populární hudby.

¹²⁵ Jednalo se o pořad s rozhovory, hudba byla vysílána prostřednictvím gramofonových desek.

¹²⁶ Ukázka skladby viz zvuková příloha na CD.

skladby v úpravě F. Líska apod. Pořad trval půl hodiny a vysílal se nepravidelně.

Z **populární hudby** byla pozornost věnována Jaroslavu Ježkovi, o kterém vzniklo několik pořadů, např. „Dnes večer u J. Ježka“,¹²⁷ „Hudební budíček s J. Ježkem“, „Melodie J. Ježka“ atd. Vedle toho byly do vysílání zařazovány písně A. Austa, F. Macha, J. Maliny, J. Seidla, F. Soukupa a F. A. Tichého. Oblíbené byly i pochody J. Uhlíře a skladby J. Fučíka, F. Kmocha, J. Hanuše, A. Malého, V. Nejedlého, O. Ostrčila, E. Tomana, J. Stelibského, E. Šolce a V. Nejedlého.

4.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1950

Československý rozhlas Hradec Králové¹²⁸ v čele s novým ředitelem Vladimírem Brunátem usiloval o získání vlastních hudebních snímků. To ale vzhledem k chybějícímu studiu a technickým podmínkám nebylo možné. Veškeré hudební snímky (z gramofonových desek) byly v královéhradeckém rozhlasu do vysílání zařazovány nahodile, bez určité dramaturgie. V roce 1950 se objevovali další interpreti, kteří spolupracovali s královéhradeckým rozhlasem. Jednalo se zejména o Dechové kvinteto, jež se uplatňovalo v pořadech „Dvacet minut dechovky“ a „Zábavný pořad dechového kvinteta“. Největší oblíbenosti dosahovaly u posluchačů tzv. „čtvrthodinky“ hudby a pořad „Váš dopis došel“.¹²⁹ Vedle toho se nahodile vysílala hudební pásma a rozhlasové hry (např. *Stavebnice z mrakodrapů a chatrčí* v úpravě M. Sítkové a hra *Základy* v úpravě J. Kratochvíla).¹³⁰

Do programu byly pochopitelně zařazovány i pořady nehudební: „Četba z románu A. Jiráka“, „Filmový přehled“, „Kulturní deníček“, „Minuty z bílého plátna“, „Na shledanou zítra“, „O stranických otázkách“, „Přehled denních pořadů“, „Lidové kurzy ruštiny Slušajtě“,¹³¹ „Tluče bubeníček“ –

¹²⁷ Průvodní slovo měl M. Pihrt.

¹²⁸ Do té doby Východočeský vysílač.

¹²⁹ Dříve pořad „Písničky do památníku“.

¹³⁰ Tyto dvě rozhlasové hry měly v roce 1950 několik repríz.

¹³¹ Kurzy byly kombinovány s ruskou hudbou hranou z desek.

pohádka pro mládež i dospělé. Dále „Východočeský rozhlasový deník“, „Zpravodajství“ a „Sportovní události“ s přehledy sportovních výsledků a přenosy ze sportovišť.¹³²

Z Prahy se i nadále vysílaly „Rozhlasové noviny“, které přinášely aktuální zprávy s cílem utvářet posluchačovy názory a postoje. Navíc do nich byly zařazovány komentáře, vystoupení známých osobností, písničky, rozhovory s umělci a ty nejpoutavější reportáže. Nutno zdůraznit, že „Rozhlasové noviny“ se vysílaly denně na všech programových okruzích vždy od 19:00 do 20:00. Vysílání královéhradeckého rozhlasu bylo zakončováno programem stanice Praha 1 a Praha 2.¹³³ Je důležité vědět, že královéhradecký rozhlas vysílal nepravidelně.¹³⁴

Pro ilustraci je v příloze uveden program vysílání královéhradeckého rozhlasu od 15. do 21. 1. 1950 z novin *Pochodeň*.

¹³² Sportovní události připravoval externí spolupracovník Josef Konta.

¹³³ Vysílaly se různé koncerty, výchovné pořady pro mládež, zábavné pořady apod.

¹³⁴ Ráno začínalo vysílání zpravidla v 6:00 a končilo ve 12:00. Odpolední vysílání se uskutečňovalo různě, např. od 13:00 nebo od 16:45. Večer se vysílalo od 18:00 do 20:00, někdy až do 23:00.

5. Rok 1951

Rok 1951 patří k jednomu z nejvýznamnějších v historii královéhradeckého rozhlasu. Díky příchodu Jaroslava Andrejse zaznamenala stanice velký vzestup, a to především po stránce hudební. Sám J. Andrejs o tom uvádí: „V roce 1951 mě v královéhradeckém rozhlasu přijali jako hudebního redaktora.¹³⁵ Tak se splnil můj dávný sen a já spojil svého koníčka se zaměstnáním. Přiznám se, že jsem tenkrát vůbec netušil, jaká je to zodpovědnost připravovat hudební pořady pro tisíce posluchačů. Uvědomil jsem si to v okamžiku, když jsem poprvé natáčel pro vysílání relaci o práci jednoho z východočeských souborů, že záleží nejen na výběru písniček, ale na každé notě, každém slově. Na začátku mého působení jako vedoucího hudební redakce jsme se potýkali s řadou obtíží. Chyběly mikrofony, magnetofonové pásky, ale především vlastní nahrávací studio s potřebným technickým vybavením.“¹³⁶

Jaroslav Andrejs se zpočátku ocital ve velmi složité situaci. Rozhlasovým pracovníkům šlo nejvíce o to nahradit vysílání z gramofonových desek vlastními snímky. Tímto nelehkým úkolem pověřili nově J. Andrejse a stanovili mu půl roku „zkušební doby“, ve které měl natočit „(...) ty nejlepší orchestry a pěvecké soubory v hradeckém a pardubickém kraji“.¹³⁷ Nevýhodou byla skutečnost, že královéhradecký rozhlas nevlastnil žádné technicky vybavené studio a místnost, ve které se natáčelo mluvené slovo, byla pro natáčení hudebních pořadů nedostačující. Natáčelo se tedy mimo budovu rozhlasu.¹³⁸ V Domě odborů, kde bylo zřízeno provizorní nahrávací studio, v tělocvičně Pouchov a v Klicperově divadle. Příležitostně také v terénu v Hradci Králové, Pardubicích a Chrudimi. J. Andrejs se nenechal

¹³⁵ Hudební redaktor vytváří hudební profil stanice. Nejprve musí vše odposlechnout, a poté zvolit, co se hodí a co nehodí pro vysílání. Z rozhovoru M. Cechové s J. Andrejsem, který se uskutečnil dne 16. 2. 2007 v Hradci Králové.

¹³⁶ Citace viz ANDREJS, Jaroslav: *Lidové písně. Z východočeského kraje a podkrkonošské koledy*, Hradec Králové 2005, autorský výtisk, 2. díl.

¹³⁷ Tamtéž viz rozhovor s J. Andrejsem.

¹³⁸ Zvuk byl do rozhlasové budovy přenášen po telefonních linkách.

odradit a začal natáčet vše, „co bylo dobré“. Jedině tak mohl obstát ve zkušební době a po složení zkoušek z režie, hudebních forem, hudebních žánrů, partitur a dějin hudby trvale nastoupil na místo hudebního redaktora. Dalo by se říci, že právě tímto okamžikem začala „nová éra“ královéhradeckého rozhlasu v oblasti hudby.

První výraznou změnou na počátku roku 1951 bylo zakoupení¹³⁹ nové výbavy – kotoučového magnetofonu na baterky značky Uran a první natáčení na pásy.¹⁴⁰ Mimo jiné se také začala rozvíjet spolupráce s Československým rozhlasem v Praze, z něhož se pro královéhradecké studio získávaly gramofonové desky, reprízy pořadů, pro redakci se dodávaly zprávy, zemědělské reportáže a průmyslové relace. Ve stejném roce ustanovil pražský Československý rozhlas tři základní směrnice pro programovou práci v rozhlasu, jejímž hlavním cílem měla být pomoc při socialistické převýchově lidu.¹⁴¹

V srpnu roku 1951 čítala stanice šestnáct zaměstnanců včetně ředitele Vladimíra Brunáta. Doménou rozhlasových pracovníků v Hradci Králové byla pro rok 1951 rozhlasová hra, jež měla napomáhat socialistické převýchově lidu. Ve spolupráci s KOD vznikaly kvalitní rozhlasové hry, jako např. *Kosa na kámen* Vladimíra Brunáta,¹⁴² *Vítězství Vincka Vávry* Rostislava Dostála, *Tvrší než skála* Stanislava Kratochvíla, *Hvězda* od Saši Lichého aj. V režii se střídali Jan Plavka s Jiřím Nesvatbou. Jakýsi symbol lidové zábavy představovaly rozhlasové estrády,¹⁴³ kdy účinkující vyjížděli¹⁴⁴ do průmyslových závodů. I přes velikou oblibu u populace se v programu rozhlasu objevovaly málokdy. Oproti tomu byl kladen důraz na vysílání pro děti a mládež. Pořady měly charakter scének a pásem, kterým kralovala dvojice Václav Sochor s režisérem J. Nesvatbou. Pohádky pro malé

¹³⁹ Od roku 1951 se jednalo o státní podnik. Zdroj financí z „písniček na přání“ zůstal.

¹⁴⁰ Tamtéž viz rozhovor s J. Andrejsem.

¹⁴¹ Dále boj za mír a pomoc při budování socialistického hospodářství.

¹⁴² Pod pseudonymem Sergej Zadarov.

¹⁴³ Výraz pro označení pásma scének, hudby, tance apod. Tento termín se užíval především v padesátých letech. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo estráda, str. 193 (JF).

¹⁴⁴ Estrády se vysílaly po úpravách z magnetofonového záznamu.

posluchače byly velice oblíbené a dosahovaly několika desítek repríz za rok. Za zmínku stojí alespoň hudební pásma s názvy *Dobrodružství gramofonové desky* a *Nespokojené zápalky* Rostislava Dostála.¹⁴⁵

5.1 Vysílané hudební pořady

Ve vysílání se znovu objevilo tzv. „Duo Harmonika“,¹⁴⁶ kterým bylo duo J. Andrejse a F. Pohla. V pořadu s názvem „Vlastní skladby“ zněly písně od J. Andrejse (např. *Pojď mezi nás*, *Údolím zlatého potoka*, *Veselý život*, *V tempu úderky*) a F. Pohla (*Podorlická polka*, *V dětském útulku*, *Vítězné květy*) aj. Natáčení mělo charakter živého přenosu a do programu bylo zpravidla zařazováno mezi 18:00 a 19:00.¹⁴⁷

Hojně provozovaná **byla lidová tvorba**, a to především zásluhou členů královéhradecké opery – Marie Jakoubkové a Jana Plavky, kteří pravidelně vystupovali v pořadu „Národní písně z Hradeckého kraje“. Novým pořadem v oblasti lidové tvorby byly „Písně našich krajů“, kde za doprovodu klavíru Z. Stoklasy zpívalo již jmenované pěvecké duo – M. Jakoubková a J. Plavka. Pozornost posluchačů zaznamenaly i „Strážnické písničky“, v nichž zpíval Miroslav Drozd písně neznámých autorů. Nevídané pozornosti se těšily dva nové pořady vzniklé zásluhou interpreta písní v cizím jazyce, zpěváka, instrumentalisty a folkloristy Vladimíra Drozdena. Za doprovodu loutny, ukulele či banja zpíval skotské písně (např. *Bonnie Dundee*, *Bon Lomond*, *Scots vha hae*) v pořadu „Písně nezávislého Skotska“ a „Písně černých lidí“ střídajícím se s pořadem „Melodie jižních moří“.

Dechová hudba se provozovala hlavně jako živé vystoupení v několika typech pořadů. Za zmínku stojí pořady „Hradecká dechová kapela zahraje k tanci zvesela“ (hrála Vojenská dechová kapela z Hradce Králové), „Vesele vpřed“ (Hradecká lidová kapela), „Pokrokové písně“ (Dechová hudba sdružených komunálních podniků Hradce Králové), „Pro každého něco“

¹⁴⁵ Režisérem obou pásem byl Jiří Nesvatba. Scénickou hudbu napsal Zdeněk Stoklasa.

¹⁴⁶ V roce 1948 pod názvem „Na chromatickou harmoniku hrají Jaroslav Andrejs a František Pohl“. Tento pořad byl obnoven s příchodem J. Andrejse v roce 1951.

¹⁴⁷ Pořad měl celkem 18 relací .

(Hradecká lidová dechovka a Hurtův kolektiv) a pořad „Ze starých not“ (Hradecká lidová dechovka). Nejvíce byly interpretovány skladby F. Kmocha, F. A. Tichého a V. Vačkáře. Nutno dodat, že dva z pořadů – „Hradecká dechová kapela zahraje k tanci zvesela“ a „Pro každého něco“ byly vysílány i v pražském rozhlase.

Populární a zábavná hudba nacházela své uplatnění v pořadech „Chvilka zábavné hudby“ a „Taneční hudba“. V nich se hrály z gramofonových desek skladby jak zahraničních autorů (M. Halla: *Blues in G*, E. Hines: *Rosetta* – foxtrot, S. Kanton: *Eager beaver*), tak i českých (J. Bauer: *Schůzky na ledě*, V. Hála: *Neutron*).

Oproti předešlým rokům byla do programu vysílání častěji začleňována **vážná hudba**. Pořad „Z oper“ nabízel posluchačům širokou škálu operních melodií např. W. A. Mozarta, G. Pucciniho a G. Verdiho. Nejen pro mladé posluchače byly několikrát odvysílány „Pohádkové motivy z oper“ (árie Vodníka z Rusalky *Celý svět nedáti* A. Dvořáka, árie Kněžny z opery Čert a Káča *Jak smutno v zámku* stejného autora aj.). V pořadu s názvem „Baletní hudba“ patřili mezi nejhranější skladatele P. I. Čajkovskij, L. Délibes, Ch. Gounod a O. Nedbal. Zkvalitnění programu vážné hudby se projevilo zařazováním nových skladeb z gramofonových desek do vysílání. Už se „nepouštěly“ pouze osvědčení „klasikové“ vážné hudby, jak tomu bylo doposud, ale objevovaly se skladby např. H. Berlioze,¹⁴⁸ G. Bizeta, F. Couperina, G. Pucciniho či S. Rachmaninova.¹⁴⁹ Z českých představitelů nutno jmenovat především Z. Fibicha, O. Nedbala, J. Suka a L. Janáčka.

Speciálně pro mladé posluchače byl připravován pořad „Písně mládí“. Do éteru se pravidelně vysílaly z gramofonových desek skladby určené pro děti a mládež jako např. *Píseň mládeže* J. Plavce, *Zpěv svobody* J. Seidla a *Mládí do čela* J. Tausingera. Ve vysílání se také objevoval patnáctiminutový pořad „Slovenské taneční melodie“. Nejčastěji se v něm střídaly melodie G. Dusíka (*Letiaca hvězda*, *Mám já klavír*, *Už to viem*), melodie J. Fučíka

¹⁴⁸ Hrála se skladba *Římský karneval*.

¹⁴⁹ Nejčastěji od něj zaznělo *Preludium cis moll*.

(*Alpská růže*, *Píseň Baletky*, *V říši snů*) a nejčastěji zaznívaly melodie I. Dunajevského (*Píseň o vlasti* a *Veselé děti*).

Stejně jako v roce předešlém byly v programu zachovány „čtvrthodinky“ hudby, i když v mnohem menších vysílacích intervalech. Populární byly „Čtvrthodinky houslových skladeb“ a „Čtvrthodinky taneční hudby“. Svě nedotknutelné časy si také udržely pořady „Chvilka taneční hudby“, „Chvilka zábavné hudby“, „Hudba z desek“, „Hudební směs“, „Na cestu do práce“, „Píseň za práci“¹⁵⁰ a „Vesele do nového týdne“ (dříve „Hudební budíček“).

I nadále zařazovali rozhlasoví pracovníci do vysílání pořady „Hudební výchova“, „Písně ze sovětských filmů“¹⁵¹, „Sovětské písně“, „Operetní a baletní hudba“ a „Ze světa jazzu“. Pořad „Populární hudba“ byl nahrazen pořadem připravovaným pražskou redakcí s názvem „V nové notě“¹⁵², ve kterém vystupovaly orchestry Jaroslava Ježka a Karla Vlacha.¹⁵³ Z Prahy byl také vysílán hudební pořad „S veselou písní“. Byl živého charakteru a zpívali v něm Hrabůvští zpěváci pod vedením Bohumila Kulínského.¹⁵⁴

Činnost dopisovatelů pokračovala a redakce hromadila kritické příspěvky a žádosti o zahrnutí písní v pořadu „Váš dopis došel“. Nejhranějšími skladbami tohoto pořadu byly bezesporu ty od J. Ježka. Jako vzpomínka na něj se v květnu roku 1951 v Hradci Králové uskutečnily dva večery hudby J. Ježka. „Před uvedením hry Voskovce a Wericha *Těžká Barbora* připravilo Krajské oblastní divadlo hradeckému obcenstvu dva večery hudby Jaroslava Ježka. Uvedl je vzpomínkou na J. Ježka dr. Václav Holzknicht. Ten ukázal, že Ježkova hudba dovede říci ještě dnes mnoho. Vždyť kromě těch nejznámějších optimistických a skutečně revolučních písní, bez nichž si nedovedeme představit pěvecké soubory ČSM, i např. jeho pochod *Zhluboka dýchat* si dovede získat pro tělovýchovu mnoho nepřátel pohybu. O to, že večery

¹⁵⁰ Připravoval hlasatel M. Vondruška.

¹⁵¹ Nejhranější písní byla *Píseň o míru* z filmu *Setkání na Labi* D. Šostakoviče.

¹⁵² Tyto pořady byly vysílány nepravidelně.

¹⁵³ Nejvíce hrané skladby byly od R. Drejsla, O. Flossmana a A. Frieda.

¹⁵⁴ Bohumil Kulínský starší (nar. 1910).

vyzněly opravdu kladně, má zásluhu především Ježek sám.¹⁵⁵ Úspěch večerů měl být upozorněním, že KOD našlo dobrou cestu ke královéhradeckému obecenstvu, které bylo jen třeba lépe využít. Tyto dva večery se v rozhlasu nevysílaly, do programu však bylo zařazeno několik repríz pořadů „Ze skladeb J. Ježka“, „Dnes večer u Jaroslava Ježka“ a „Melodie J. Ježka“.

5.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1951

Roku 1951 došlo v královéhradeckém rozhlasu k výrazným změnám.¹⁵⁶ Tou nejdůležitější v historii rozhlasu zůstane příchod hudebního redaktora Jaroslava Andrejse, díky kterému získal rozhlas první vlastní hudební snímky natáčené na pásy, dále přenosy z koncertů a nové hudební pořady, přičemž většina z nich měla charakter živého vysílání.

Lidová hudba dostávala ve vysílání stále více prostoru. Navíc docházelo k propagaci lidových písní a folklorních souborů, taktéž se organizovaly lidové soutěže. S cílem neustále prohlubovat rozvoj lidové tvorby vznikla v Hradci Králové soutěž Lidové umělecké tvořivosti, která probíhala až do roku 1953, kdy vyvrcholila festivalem Lidové tvořivosti v Praze.¹⁵⁷

Vedle lidové hudby byla ve vysílání neméně zastoupena i dechová hudba. Mezi její nejvýznamnější interprety patřily v Hradci Králové a okolí Dechová hudba Dušana Jurenky a Dechový orchestr závodů Vítězného února pod vedením Františka Šteinara. Ze spolků provozujících lidovou a klasickou tvorbu nutno zmínit Pardubické kvarteto a Smíšený pěvecký sbor Smetana. Velkým oživením programového schématu byly přímé přenosy se zpěváky a zpěvačkami Královéhradecké opery v pořadech „Strážnické písničky“ a „Národní písně z Hradeckého kraje“. I nadále se spolupracovalo s jejími členy, M. Jakoubkovou a J. Plavkou.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Citace viz *Pochodeň: Jaroslav Ježek zvítězil*, roč. 38, č. 20, Hradec Králové, 18. 5. 1951.

¹⁵⁶ Královéhradecký rozhlas byl od roku 1951 státní institucí.

¹⁵⁷ *Pochodeň: Krajské kolo Soutěže lidové tvořivosti mládeže v Hradci Králové*, roč. 28, č. 36, Hradec Králové, 22. 6. 1951.

¹⁵⁸ Ukázka mzdy pro M. Jakoubkovou a J. Plavku viz příloha *Programový návrh* ze dne 27. 6. 1951.

Z pořadů nehuděbních se během roku vysílaly: „Kulturní deníček“, „Pohádka pro děti a mládež“, „Praha – rozhlasové noviny“, „Přehled denních pořadů“, dále různé reportáže, „Sportovní události“, „Východočeský rozhlasový deník“ a „Zpravodajství“. Vzhledem k tomu, že rok 1951 byl označen jako Jiráskův rok (v rámci silícího důrazu na tzv. uvádění národní klasiky), přebíral se z Prahy cyklus dramatických úryvků z F. L. Věka a od tvůrců královéhradecké stanice pořad s názvem „Četba z románu A. Jiráska“.¹⁵⁹

V příloze je uveden rozpis¹⁶⁰ vysílání ze dne 18. 5. 1951 a programový návrh ze dne 27. 6. 1951, z něhož je patrné financování zaměstnanců a spolupracovníků královéhradeckého rozhlasu.

¹⁵⁹ Podrobněji viz Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

¹⁶⁰ Veškeré rozpisy a programové návrhy jsou ze Státního archivu Českého rozhlasu v Praze.

6. Rok 1952

Krajská studia formálně podléhala předsedovi Československého rozhlasového výboru, jejímž úkolem bylo šířit ústřední program, plnit úkoly přidělené jednotlivými hlavními redakcemi, ale zejména vysílat krajový program (v určené době) zaměřený na podporu budovatelského úsilí kraje. Regionální vysílání bylo připravováno dle dispozic krajských orgánů Komunistické strany Československa (KSC), jež měly hlavní slovo při výběru kandidáta na post ředitele,¹⁶¹ který byl jmenován předsedou Čs. rozhlasového výboru.¹⁶² Roku 1952 došlo podle sovětského vzoru k vnitřní reorganizaci rozhlasu. To mělo za následek největší změny organizační struktury v celé historii rozhlasu – a to nejen v Československém rozhlase Radiojournal, ale i v krajských studiích, tedy i v Hradci Králové.

Královéhradecký rozhlas vysílal své regionální programy samostatně na vlně 202, 9 m. V rámci reorganizace v něm byla provedena evidence desek a sjednán pořádek v archivu. „Stohy desek poházené po stole, ohrané šlágry¹⁶³ bylo nutné zrevidovat.“¹⁶⁴ Takovouto zodpovědnost mohl převzít pouze hudební redaktor J. Andrejs, který na to vzpomíná: „Každou skladbu jsem opatřil kartičkou se jménem autora, názvem skladby, stopáží, jménem, kdo to nahrál, popř. jménem zvukového technika“.¹⁶⁵ Tak došlo v průběhu roku 1952 k vybudování první kartotéky královéhradeckého rozhlasu, v níž byly jednotlivé kartičky řazeny dle abecedy. Skutečnost, že královéhradecký rozhlas dostával průběžně gramofonové desky z ústředí (byla na ně zřízena speciální skříňka), vedla k vyřazení špatných (ohraných) desek a zavedení pořádku ve fonotéce.

¹⁶¹ V letech 1950-1953 to byl V. Brunát.

¹⁶² Jednotlivá nařízení byla ustanovena Československým rozhlasovým výborem ze dne 17. 6. 1952.

¹⁶³ V okruhu nonartificiální hudby se tímto termínem označuje skladba, která dosáhla vysoké obliby (neomezené časově). Mezi typické šlágry patří např. *Cikánka*, *Škoda lásky* J. Vejvody, ale i pololidové, lidové, trampské písně, písničky z operet a filmů. V dnešní době se užívá výraz „hit“, který je spíše spjat s moderní populární hudbou. Podrobněji viz FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Str. 909-910 (JKk – IP).

¹⁶⁴ Tamtéž viz rozhovor s J. Andrejsem.

¹⁶⁵ Tamtéž viz rozhovor s J. Andrejsem.

I v tomto roce připravovala královéhradecká redakce ve spolupráci s KOD rozhlasové hry. Nejvíce repríz zaznamenala hra *Vzápětí* O. Daňka, která byla do éteru poprvé uvedena dne 26. 12. 1951. Pracovníci nezapomínali ani na rozhlasové hry pro děti a mládež, přičemž nejžádanější byla hra *Statečný pes Baltazar*, jejímž režisérem byl „osvědčený“ S. Lichý. Spolupráce s KOD bylo neméně využito i v pořadu „Četba z knih“ určené posluchačům všech věkových kategorií.¹⁶⁶ Mimo rozhlasových her účinkovali členové KOD v tzv. literárně-hudebních pásmech a společně s Pěveckým sborem ZK ROH Rubena¹⁶⁷ vzešla roku 1953 kvalitní hra se zpěvy o svazácích na žních nesoucí název *Pod modrým nebem*. Hudbu ke hře V. Hůlky složil J. Andrejs. Během roku bylo také odvysíláno několik reportáží,¹⁶⁸ rozhovorů a besed, na kterých měla velký podíl činnost již zmiňovaných dopisovatelů.¹⁶⁹

6.1 Vysílané hudební pořady

Pořady **lidové tvorby** měly v královéhradeckém rozhlase největší váhu, a to především proto, že se v nich uplatňovala řada kvalitních hudebních seskupení, zpěváků a instrumentalistů z celých východních Čech. Kromě pořadů „Hudební obrázky z Valašska“, „Kulturní výhledy po kraji“, „Šumavské písně“ a „Zpěvy ze Strážnicka“ vysílání nově oživovaly „Záběry z veřejného vystoupení souborů lidové tvořivosti“. Za zmínku stojí vystoupení Uměleckého souboru Čínské lidové republiky, laureáta 3. světového festivalu mládeže v boji za mír v Berlíně,¹⁷⁰ dále vystoupení Svazáckého souboru vyšší hospodářské školy v Náchodě pod vedením Václava Šremra a vystoupení Maďarského souboru lidových písní a tanců Csemadok Košice pod vedením Jana Bado.

¹⁶⁶ Četlo se z knih J. Horáka, A. Jiráka, E. E. Kische a F. Panfěrova.

¹⁶⁷ ZK = závodní kluby.

¹⁶⁸ Reportáže připravoval Jiří Hradecký.

¹⁶⁹ Činnost dopisovatelů se v roce 1952 uplatňovala pouze v podobě kritických příspěvků. Pořady „Posluchači sobě“ a „Váš dopis došel“ se nevysílaly.

¹⁷⁰ Vystoupení se konalo v Městském divadle v Pardubicích. Bylo natočeno a posléze odvysíláno v královéhradeckém rozhlase.

Své příznivce si také postupně získával pořad „Čtyřicet pět minut estrádních melodií“ připravovaný J. Škodou. I zde se hudebně uplatňoval J. Andrejs (harmonika), střídající se s dalším hráčem na harmoniku, E. J. Pischlem. Hrál se při estrádních vystoupeních pořádaných pro zaměstnance Škodovky a JZD.

Po celý rok 1952 se pravidelně vysílaly pořady **dechové hudby**. V pořadu „V dobré náladě“ se pravidelně střídala Hradecká lidová dechovka s Piatnickou lidovou dechovkou. Nejčastěji interpretovanými skladbami byly melodie V. Čekala, F. Kmocha, J. Němce, V. Vačkáře, J. Vyleťala a K. Zelenky. Dalšími výraznými tělesy, která se zasloužila o mimořádně dobrou kvalitu pořadů dechové hudby, byl Malý zábavný orchestr Dušana Jurenky, Dechový orchestr ZVÚ a nově Dechová hudba VUD ze Rtyně v Podkrkonoší s pěveckým souborem Hlas Míru pod vedením Čenka Kotlety.

Z **vážné hudby** byly opět hrány skladby známých „klasiků“, a to v pořadech „Hudba z oper“, „Hudba z operet“ a „Slavné árie“. Hudbymilovní posluchači se nejčastěji mohli zaposlouchat do árií *Vy jste mi psala* z opery Evžen Oněgin P. I. Čajkovského či *Čarokrásná jméno tvé* z opery Rigoletto G. Verdiho. Mezi oblíbené skladby i nadále patřila díla O. Nedbala, R. Piskáčka, G. Rossiniho a nepochybně skladby A. Dvořáka, B. Smetany, J. Suka, D. Šostakoviče a valčíky J. Strausse.¹⁷¹

Po vzoru roku 1951 byly do programu řazeny pořady „Černošské písně“, „Chvilka zábavné hudby a zpěvu“, „Sovětská taneční hudba“ a „Taneční melodie“. Základní síť programu vysílání doplňovaly pořady „Dětské sbory“, „Hudba pracujícím“ (dříve pod názvem „Píseň za práci“), „Hudba z desek“, „Na chvilku s harmonikou“, „Pestrá hudební směs“ a „Vesele do nového týdne“. Z gramofonových desek se vybíraly „hity“, jakými byly např. *Píseň mladých brigádníků* M. Barvíka, rychlá polka *Staccato* V. Čekala, *Florentinský pochod* J. Fučíka,¹⁷² *Očím snad uvěříš* V. Hály a *Kvapík sportovců* R. Smetáčka. Ani tentokrát nechyběly skladby

¹⁷¹ Nejhranějšími valčíky R. Strausse v roce 1952 byly: *Videňská, Víno, ženy a zpěv* a *Vlaštovky*.

¹⁷² Ukázka skladby viz zvuková příloha na CD.

J. Ježka, jemuž bylo ve vysílání, stejně jako v letech předešlých, věnováno několik repríz pořadů. Z Národního okruhu Praha byly živě vysílány dva hudební pořady – „Náladová hudba“, kde vystupovalo Munzarovo zábavné kvarteto, a pořad „K nedělnímu odpočinku“ s orchestrem J. Ježka nebo orchestrem K. Vlacha. V novém zábavném pořadu „Kukátko“ pravidelně účinkovali členové KOD¹⁷³ společně s předními zpěváky a herci královéhradeckého kraje. Pořad připravovaný Jarmilou Cmíralovou, Václavem Hůlou nebo Stanislavem Lichým trval pětáctyřicet minut a do vysílání byl řazen jednou týdně.¹⁷⁴ Vedle hudebních děl byla nově věnována pozornost pionýrům v pořadu „Na chvíli s pionýry“. V tomto pořadu se střídala produkce skladeb z gramofonových desek s četbou z knih.

6.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1952

Po celý rok 1952 vysílal královéhradecký rozhlas denně od 8:00 do 18:00. Stále více se dařilo rozhlasovým pracovníkům spolupracovat jak s dechovými a pěveckými soubory, tak i s řadou význačných těles z celých východních Čech. Roku 1952 mezi ně patřila Hradecká lidová dechovka, Martinovo kvarteto z Pardubic, Pěvecký soubor ZK ROH Rubena, Taneční orchestr ZK ROH Textilia v Hořicích,¹⁷⁵ Soubor gymnázia v Hradci Králové a Svazácký soubor z Jiráskova gymnázia v Náchodě. Mezi „stálice“ byla řazena Hradecká lidová dechovka pod vedením Slavoje Lekši, Hornická dechová hudba VUD ze Rtně v Podkrkonoší v čele s Čeňkem Kotletou a Pěvecký soubor ZVÚ Hradec Králové Hlas míru pod vedením Jana Vyleťala.¹⁷⁶ Z interpretů, kteří spolupracovali s královéhradeckým rozhlasem, jmenujme K. Deyla (harmonika), V. Drozdenu (zpěv), E. J. Pischela (harmonika), Z. Stoklasu (klavír) a členy královéhradecké opery M. Jakoubkovou a V. Příbyla.

¹⁷³ Zora Božínová, Eva Kavanová a Jiří Roy.

¹⁷⁴ V pořadu hrál i J. Andrejs (harmonika) a zpíval Václav Rauda.

¹⁷⁵ Pod vedením Karla Kuthara.

¹⁷⁶ J. Vyleťal se uplatňoval i jako skladatel. Nejčastěji byly interpretovány jeho písně *Čajka častuška*, *Hlas I. sjezdu a Železná brigáda*.

Natočené snímky se začaly evidovat a ukládat do nově zřízené kartotéky.¹⁷⁷ Vedle toho se hrála hudba z gramofonových desek, přičemž nejčastěji opakovanými „hity“ v roce 1952 byly *Dnes večer naposled* A. Austa, *Vesele vpřed* V. Kyrala, *Modrá kukadla* J. Poncara, *Královéhradecká polka JZD* O. Říhy a *Elektron* J. Uhlíře. Neméně časté byly i skladby I. Dunajevského, K. Valdaufa a z vlastní tvorby královéhradeckého rozhlasu skladby J. Andrejse.

V roce 1952 v Hradci Králové proběhly dvě významné kulturní akce, konané v Domě odborů. Tou první bylo veřejné vystoupení Armádního uměleckého souboru, na němž byly provedeny skladby R. Drejsla (*Dopis od milé*, *Píseň o Stalinovi*, *Rozkvetlý den* apod.). Druhou, významnější akcí, byl koncert Krušnohorského symfonického orchestru pod vedením Miroslava Bervída. V tento večer posluchači mohli slyšet Předehru k opeře *V Studni* V. Blodka, předehru k opeře *Lazebník sevillský* G. Rossiniho a z této opery byla ještě provedena árie *Dona Basilia*. Večer byl zakončen *Prodanou nevěstou* B. Smetany, konkrétně se jednalo o tanec *Furiant* a árii *Kecala* v podání Eduarda Hakena. Zásluhou J. Andrejse se podařilo celé vystoupení natočit a odvysílat v pondělí dne 22. 12. 1952 od 16:32 hodin na vlnách královéhradeckého rozhlasu.

Základní síť nehudebních pořadů tvořily „Co přináší tisk“, „Kulturní deníček“, „Pohádka pro děti a mládež“, „Přehled denních pořadů“, „Sportovní události“, „Východočeské zpravodajství“, „Východočeský rozhlasový deník“, „Zprávy“ a reportáže.

V příloze je uvedena ukázka textu „Východočeského rozhlasového deníku“ ze dne 23. 8. 1952 a rozpis vysílání ze dne 22. 12. 1952, na kterém je zaznamenáno natočení koncertu Krušnohorského symfonického orchestru.

¹⁷⁷ Žádné z těchto snímků se nedochovaly.

7. Rok 1953

Již bylo uvedeno, že vysílání krajských studií podléhalo dohledu předsedy Československého rozhlasového výboru. S reorganizací v roce 1952 byla zrušena funkce zástupců programového ředitele¹⁷⁸ a veškerá zodpovědnost byla přenesena na hlavní redaktory.¹⁷⁹ Počátkem března roku 1953 došlo k neočekávanému úmrtí J. V. Stalina¹⁸⁰ a Klementa Gottwalda,¹⁸¹ na což bezprostředně zareagovalo i rozhlasové vysílání. Hlavní změna pro rozhlas nastala v srpnu 1953, kdy kontrolu nad vysíláním převzala státní cenzura, neboli Hlavní správa tiskového dohledu označovaná jako HSTD.¹⁸² Cenzura pro rozhlas znamenala, že nesměl být do vysílání zařazen žádný pořad, jehož text nebyl označen schvalovacím razítkem pracovníka HSTD.¹⁸³ Veškeré reportáže a rozhovory natočené na magnetofonový pás se musely před vysíláním přepsat na papír a v této podobě předložit ke schválení orgánu tiskového dohledu. Nutno podotknout, že cenzura byla zrušena až na jaře roku 1968, což znamená, že HSTD dohlížela na činnosti rozhlasových pracovníků patnáct let.¹⁸⁴

Roku 1953 měla královéhradecká stanice 28 zaměstnanců včetně nového ředitele Miroslava Tyllera. Hlavním posláním rozhlasu měla být podpora politiky Komunistické strany Československa a reakce na posluchačovy zájmy. I kdyby chtěl rozhlas tato kritéria splnit, nedostal k tomu prostor. S rokem 1953 přišlo omezení vysílacího času, a to natolik

¹⁷⁸ Československý rozhlasový výbor byl zrušen v roce 1953, stejně jako ministerstvo informací.

¹⁷⁹ Kol. autorů pod vedením E. Ješutové. *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí Českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

¹⁸⁰ J. V. Stalin zemřel dne 5. 3. 1953.

¹⁸¹ K. Gottwald zemřel dne 14. 3. 1953.

¹⁸² HSTD byla podle sovětského vzoru ustanovena při předsednictvu vlády vládním usnesením. Svou působnost zahájila od 1. 8. 1953. Dalším vládním usnesením byla převedena do kompetence ministerstva vnitra v září 1953 (HSTD MV).

¹⁸³ V budově královéhradeckého rozhlasu sídlila expozitura HSTD čítající 5 pracovníků.

¹⁸⁴ Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí Českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

závažné, že vlastní program královéhradecké stanice čítal pouhé 2 hodiny 15 minut denně.¹⁸⁵

Královéhradecký rozhlas začínal vysílání znělkou a ohlášením stanice zpravidla v 9:55. Následně se přepínalo na pražský Národní okruh Československo,¹⁸⁶ ve kterém byly uváděny zprávy, reportáže, rozhlasové hry, ale i kvalitní hudební pořady dechové, populární a vážné hudby.

I přes omezení vysílacího času se královéhradečtí pracovníci snažili zachovat jakýsi řád ve vysílání vlastních pořadů. Často se vysílala „Četba z knih“ v podání Evy Mackové a Jana Švarce.¹⁸⁷ Natáčely se také reportáže, rozhovory a besedy, které připravovalo rozhlasové „trojhvězdi“ – Jiří Hradecký, Václav Hůlka a Václav Škoda. Odvysílán byl např. rozhovor o zájezdu Armádního uměleckého souboru po lidově demokratické Číně v pořadu „Byli jsme v Číně“. Pořadem provázel a zároveň zpíval J. Plavka, na klavír doprovázel Z. Stoklasa.¹⁸⁸ Dále byly vysílány záběry z přednášek, z nichž nelze opomenout besedu o J. Ježkovi. „Divadlo hudby pořádá v pátek 13. února ve 20:00 v Palmové zahradě Grandhotelu v Hradci Králové besedu o J. Ježkovi a Osvobozeném divadle. Na příkladech z gramofonových desek bude vylíčeno, jak vypadal humor Osvobozených na počátku a v závěru jejich činnosti. O tom, jak vypadala scéna Osvobozeného divadla poví soudruh Jan Mikota.“¹⁸⁹ Přednáška byla uspořádána za účelem dozvědět se o vzniku některých písní a melodií J. Ježka, nebyla však natočena.

7.1 Vysílané hudební pořady

Největší oblibu zaznamenával roku 1953 pořad „Estrádní hudba“, v němž účinkovala řada souborů a sólistů z východních Čech. Pořad měl dvě podoby. Jednak jako „Záběry z rozhlasových estrád“ a jednak jako „Čtvrthodinky estrádní hudby“, ve kterých se hrály populární skladby

¹⁸⁵ Názorově se vysílalo i 4 hodiny 55 minut: od 10:00 do 12:15 nebo od 12:15 do 15:00.

¹⁸⁶ Rozlišoval se Národní okruh Praha a pražský Národní okruh Československo (o rok později přejmenován na okruh Praha 2). Vysílání „Československa“ trvalo někdy i osm hodin denně.

¹⁸⁷ Mezi nejčtenější tituly se řadily *Guliverovy cesty* J. Swifta a knihy A. Jiráska.

¹⁸⁸ Pořad připravil J. Hradecký.

¹⁸⁹ Citace viz *Pochodeň: Dnes beseda o Jaroslavu Ježkovi*, roč. 39, č. 9, Hradec Králové, 13. 2. 1953.

z gramofonových desek. Mezi ty nejžádanější patřily: *Verbuňk* A. Frolka, *V náladě* B. Smetáčka, *Rejdovačka* V. Trojana aj. Nejpovedenější estrádou byla Estráda pro zaměstnance n.p. Jasna v Novém Městě nad Metují, kde účinkoval Taneční orchestr ZK n.p. Lina Česká Skalice¹⁹⁰ ve spolupráci s Pěveckým souborem ZK při ČSAD v Novém Městě nad Metují.

V novém pořadu „Hraje vám zábavní skupina Čs. rozhlasu“ se projevila činnost prvního vlastního rozhlasového tělesa, skládajícího se z osvědčených hudebníků: dua Andrejs-Pohl, Václava Hoška (kontrabas) a Z. Stoklasy (klavír). V dalším pořadu „Pokrokové skladby“, kterými byly označovány např. Drejslův *Rozkvetlý den*, Ježkův *Svět patří nám* či Vačkářův *Za svobodu lidu*, hrála živě Dechová hudba ZK ČSAD z Hradce Králové. Dalším důležitým tělesem spolupracujícím s královéhradeckým rozhlasem byl pěvecký soubor Vlajka mládí n.p. Gumokov v Hradci Králové,¹⁹¹ který v pořadu „Pokrokové skladby“ zpíval lidové písně v úpravě J. Andrejse.

Objem pořadů **vážné hudby** se v tomto roce výrazně snížil. Během roku se vysílaly především reprízy pořadů „Houslová sóla“, „Chvilka operetní hudby“, „Operní hudba“, „Skladby J. Strausse“ a pořad „Skladby B. Smetany“.¹⁹² Novým a zároveň velice cenným interpretem v oblasti vážné hudby byl Svazácký pěvecký soubor Vyšší hospodářské školy v Náchodě¹⁹³ se sólistkami Irenou Černákovou a Jindřiškou Rakovou. Soubor se zaměřoval na sborové skladby B. Smetany (např. *Má hvězda*) a A. Dvořáka (např. *Holub na javoře* a *Ukolébavka*). V pořadu „Houslová sóla“ vynikal Oldřich Myler (housle) a Zdeněk Stoklasa (klavír). Nejčastěji od nich zazněly *Uherské tance* S. Rachmaninova, *Canzoneta* P. I. Čajkovského a *Melodie* S. Prokofjeva.

Dechová hudba byla zastoupena v pořadech „Čtvrthodinka dechové hudby“ a „V dopolední přestávce“. Společně s Pionýrským pěveckým souborem z Chlumce nad Cidlinou pod vedením Jana Solfonga do éteru často

¹⁹⁰ Pod vedením Aloise Sedláčka.

¹⁹¹ Sólisté: Zdeňka Bastlová, Míla Hetychová, Jana Smotlachová, Jaroslava Teichmanová a Václav Randa.

¹⁹² Pořady se vysílaly nepravidelně.

¹⁹³ Pod vedením Václava Šremra.

vyhrávala již jmenovaná Dechová hudba ZK ČSAD z Hradce Králové. Nově také přibyla Cimbálová muzika souboru Hlas míru v Hradci Králové, přičemž na cimbál hrál K. Vyleťal a sóla zpívala Zdena Braunová a Jaroslava Vyleťalová.¹⁹⁴

V průběhu roku byly i nadále uváděny pořady „Dětské sbory“, „Kukátko“ (směs pestré hudby a vyprávění),¹⁹⁵ „Na chvílku s pionýry“, „Náladová hudba“, „Píseň za práci“ a „Populární skladby“. V pořadu zábavné hudby a zpěvu neboli „Hudba z desek“ byly nejvíce uváděny skladby F. Kmocha, L. Kozderky, J. Ježka a R. Piskáčka.

Z pořadů nehudebních měly své nedotknutelné časy „Přehled pořadů“, „Zprávy východních Čech“ a „Sportovní události“.¹⁹⁶

7.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1953

Za dobu uplynulých tří let se výrazně zvýšila úroveň královéhradeckého rozhlasu. Je neuvěřitelné, že i přes takové omezení, jakým bylo zkrácení vysílacího času, natáčela se celá řada vlastních snímků a pořadů, mezi něž patřil nejcennější pořad „Lidová tvořivost v hradeckém kraji“ a „Záběry z veřejného vystoupení“. Ty nejlepší „záběry“ byly natočeny z vystoupení Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, Uměleckého souboru NB z Prahy a dále „záběry“ z veřejného koncertu Krušnohorského symfonického orchestru Rtně v Podkrkonoší. Tyto snímky byly zaznamenány a posléze vysílány v královéhradeckém rozhlase.

I nadále s rozhlasem spolupracovaly významné soubory, spolky a interpreti, např. Cimbálová muzika souboru Hlas míru, Piletická lidová dechovka, Dechová hudba ZK ČSAD v Hradci Králové,¹⁹⁷ Pěvecký soubor Vlajka mládí n.p. Gumokov v Hradci Králové, Svazácký pěvecký soubor Vyšší hospodářské školy v Náchodě, Vojenská dechová hudba a Zábavní

¹⁹⁴ Zpívaly se převážně halekačky z Valašska.

¹⁹⁵ Pořad „Kukátko“ v roce 1953 připravoval zejména J. Škoda. Hovořili v něm např. K. Jelínek a E. Macková.

¹⁹⁶ „Sportovní události“ měl na starosti J. Březina.

¹⁹⁷ Řídil Miroslav Rožočil.

orchestr VUD ze Rtně v Podkrkonoší. V roce 1953 přibyla i řada dalších: Dechová hudba ZK n.p. Lina Jaroměř, Dechová hudba ZK Rozvodné energetické závody města Pardubic,¹⁹⁸ Tamburašský sbor čs. svazu ZK n.p. Transporta v Chrudimi s Pěveckým souborem ZK při ČSAD v Novém Městě nad Metují a Pěvecký soubor Vojenské lékařské akademie Vpřed.¹⁹⁹

Během roku se uskutečnila řada koncertů přínosných pro hudební kulturu města. Významnou událostí konanou v Domě odborů bylo již zmiňované vystoupení Uměleckého souboru NB z Prahy. Pod vedením kapitána Miroslava Hroňka si v Hradci Králové zazpívali skladby v úpravě Anežky Gorlové a Bartoloměje Urbance sólisté Květa Halmichová, Jan Kyzlink, Bohuš Kotlařík a Antonín Paluska. Večer byl zaznamenán²⁰⁰ na pás a posléze vysílán na vlnách rozhlasu 5. 1. 1953 v pořadu „Záběry z veřejného vystoupení“. Dále se v Domě odborů natočil večer²⁰¹ s názvem Nejlepší umělci nejlepším pracovníkům. „Nejlepší umělce naší vlasti vyslala vláda hradeckým pracujícím. Poznali tak laureátku státní ceny, členku opery Národního divadla, Štefu Petrovou, sólistu České filharmonie, virtuosa na housle, Alexandra Plocka. Dále klavírního virtuosa Josefa Páleníčka a Smetanovo kvarteto.²⁰² Umělci se dovedli přiblížit novému, ale zato vděčnému posluchačstvu – soustružníkům, tkadlenám, technikům, družstevníkům a především dělníkům. Nejprve každý z účinkujících hovořil o skladbě, kterou chtěl hrát či zpívat a následně vysvětlil, co tou či onou skladbou chtěl skladatel vyjádřit.“²⁰³ V tento večer zazněla díla J. S. Bacha, L. van Beethovena, A. Dvořáka, B. Smetany a J. Suka. Kromě toho proběhlo vystoupení Státního bulharského souboru písní a tanců²⁰⁴ v letním kině Mír.

¹⁹⁸ Pod vedením Josefa Somra.

¹⁹⁹ Řídil důstojník Jaromír Horák.

²⁰⁰ Večer natáčel J. Andrejs.

²⁰¹ Ze dne 7. 3. 1953.

²⁰² Členové Smetanova kvarteta v roce 1953: Antonín Kohout, Lubomír Kostecký, Jiří Novák a Jaroslav Rybenský.

²⁰³ Citace viz *Pochodeň: Nejlepší umělci nejlepším pracovníkům*, roč. 39, č. 51, Hradec Králové, 10. 7. 1953.

²⁰⁴ Soubor měl k dispozici řadu lidových nástrojů: kavalý, gajdy, tambury a bubny.

Soubor se postaral o nezapomenutelný zážitek královéhradeckého publika, a to hlavně zásluhou dirigenta Filipa Kutevova.

V příloze je uveden rozpis vysílání ze dne 19. 1. 1953, na kterém je zřetelně vidět omezení vysílacího času stanice včetně vysílání pražského Národního okruhu Československo.

8. Rok 1954

Omezení vysílacího času probíhalo i v průběhu roku 1954 – vlastní program královéhradecké stanice čítal pouhé 2 hodiny 15 minut denně, v některých dnech se dokonce nevysílalo vůbec.²⁰⁵ Pod vedením ředitele F. Štancla nedocházelo v programu rozhlasu k nikterak zásadním změnám. Od 28. 2. 1954 se „pouze“ začalo s vysíláním samostatné krajevé relace, která byla do programu zařazována vždy v neděli od 16:00 do 17:00 hodin.

8.1 Vysílané hudební pořady

Největší zastoupení ve vysílání i nadále představovaly pořady **lidové hudby**. V tzv. „Okénku lidové tvořivosti“ dostávaly prostor pořady: „Lidové písně a tance z hradeckého kraje“, „Putování za podkrkonošskou písní“, „Zaznívají pěvecké soubory východních Čech“ či „Zpíváme si lidové melodie“. Nový zvuk v oblasti lidové tvorby přinesla řada zkušených pěveckých sborů. Mezi tehdejší významné soubory nutno zařadit již jmenovaný Pěvecký soubor pedagogického gymnázia v Hradci Králové, Pěvecký soubor gymnázia v Pardubicích,²⁰⁶ Pěvecký soubor vyšší hospodářské školy v Náchodě, Pěvecký soubor Hlas míru ZK n.p. Vítězný únor a Svazácký pěvecký soubor Vojenské lékařské akademie Vpřed. Nově začal s rozhlasem také spolupracovat Pěvecký pionýrský soubor Osvětové besedy v Chlumci nad Cidlinou a Soubor pionýrského domu v Hradci Králové.

Jakýsi symbol lidové zábavy představoval pořad „Záběry z veřejného vystoupení“. Z nejpovedenějších „záběrů“ z roku 1954 stojí za zmínku koncert dvou pěveckých brněnských hvězd – Jožky Severina a Boženy Šebestkové za doprovodu Cimbálové muziky Jaromíra Běhůnka v Domě odborů. Večer byl natočen a posléze vysílán dne 30. 12. 1954 na vlnách královéhradeckého rozhlasu.

²⁰⁵ Nevysílalo se od 6. do 15. 1., od 3. do 6. 2. a 2. 3. 1954.

²⁰⁶ Vedoucím F. Vovsa.

I v roce 1954 byl velký význam přikládán **dechové hudbě**. Kvůli omezení vysílacího času se do programu zařazovaly jen některé z pořadů této hudby, a to zejména pořad „V polední přestávce“ a „V zábavné notě“. V prvním zmíněném vystupovalo duo Andrejs-Pohl společně s Dechovou hudbou ZK n.p. Vítězný únor. Krom toho bylo možné slyšet známá dechová seskupení, jakými byly např. Dechová hudba ZK ČSAD v Hradci Králové nebo Dechová hudba MK KOR v Hradci Králové. Repertoár pořadu tvořily skladby J. Andrejse, V. Dobiáše, K. Havelky, D. Jurenky, F. Kmocha aj. Ve druhém pořadu, „V zábavné notě“, účinkoval Zábavní orchestr VUD Rtyně v Podkrkonoší nebo Tamburašský sbor n.p. Transporta v Chrudimi.

Z **vážné hudby** byly i nadále vysílány „Árie ze sovětských oper“, „Drobné skladby našich velkých mistrů“, „Operní hudba“ a „Baletní hudba“, kde se vlajkovou skladbou stala *Baletní směs* Oskara Nedbala z baletu *Z pohádky do pohádky*. Jisté oživení v repertoáru vážné hudby přineslo vysílání „Záběrů z veřejného vystoupení“ pražských umělců z Domu odborů, pod názvem „Z operety do operety“.²⁰⁷ Z gramofonových desek se do programu pravidelně zařazoval *Český tanec* J. B. Foestra, *Tarentelle* B. Leopolda²⁰⁸ a valčík *Hlasy jara* J. Srausse.

V průběhu roku byl znovu obnoven pořad s písničkami na přání pod názvem „Co jste si přáli“. Nejvíce posluchači žádali o zahrání skladeb J. Andrejse: *Společně do života*, E. F. Buriana: *Předehra socialismu*,²⁰⁹ V. Dobiáše: *Polka míru*, J. Flegla: *Domažlická polka*, V. Hály: *Prostý lék*, J. Ježka: *Mercedes*,²¹⁰ V. Kyrála: *Brigádnická polka*, J. Uhlíře: *Česká polka* a V. Vačkáře: *Nepovolit*. Nutno dodat, že téměř v každém vysílání tohoto pořadu zněly skladby A. Austa, I. Dunajevského, V. Maňase, F. A. Tichého a E. Waldteufela.²¹¹ Vedle toho byly i nadále připravovány pořady „Čtvrthodinka dechové hudby“, „Čtvrthodinka zábavné hudby“, „Melodie

²⁰⁷ Podrobněji viz rozpis vysílání ze dne 20. 12. 1954.

²⁰⁸ Ukázka viz zvuková příloha.

²⁰⁹ Ukázka těchto dvou skladeb viz zvuková příloha na CD.

²¹⁰ Ukázka viz zvuková příloha na CD.

²¹¹ Ukázka písně E. Waldteufela viz zvuková příloha na CD.

z českých a sovětských filmů“, „Pestrá směs hudby a zpěvu“, „Píseň za práci“, „Vesele vám vyhráváme“ a „V tanečním rytmu“.

Některé pořady byly v roce 1954 přejmenovány – „Duo Harmonika“ hrálo nově v pořadu „Z klapky na klapku“, „Kukátko“ bylo označeno za „Směs pestré hudby a vyprávění“ a „Hudba, kterou máte rádi“ byla hrána jako „Hudba bez zastávky“.

8.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1954

I přes to, že rok 1954 patřil k roku výročnímu (50 let výročí úmrtí A. Dvořáka a 100 let výročí narození L. Janáčka), na vysílání královéhradecké stanice ani v pořádaných koncertech města se to nikterak neprojevovalo. Naopak stále výraznější úlohu ve vysílání hrály úpravy lidových písní J. Andrejse,²¹² které se uplatňovaly v již zmiňovaném pořadu „Okénko lidové tvořivosti“. Nutno podotknout, že v listopadu roku 1954 čítal archiv královéhradeckého rozhlasu celkem 47 krajových písní.²¹³

Mezi těmi, kteří se podíleli na lidové tvorbě, byli kromě pěveckých souborů, zpěváků či instrumentalistů z východních Čech²¹⁴ také členové královéhradecké opery,²¹⁵ kteří našli své stálé uplatnění v hudebně-literárních pásmech²¹⁶ a v „Záběrech z estrád“.

Redakce pochopitelně dávala prostor i pořadům nehudebním, mezi něž patřily: „Přehled tisku“, „Tělovýchova a sport“, „Východočeské rozhlasové noviny“, různé reportáže a „Zprávy Praha 1“,²¹⁷ které začínaly skladbou S. Grossmanna *Skočná* ze suity *Družstevníkům pro radost*.

Úsilí podporovat lidovou tvorbu ani nadále neopustil Ústřední dům lidové tvořivosti společně s příslušnými ministerstvy a zájmovými složkami,

²¹² Lidové písně J. Andrejse: *Starost, Měsíček milovniček* aj.

²¹³ PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

²¹⁴ Lešek Krejčí (zpěv) a J. Lux (klavír).

²¹⁵ S královéhradeckým rozhlasem spolupracovali: Zora Božínová, Dobroslav Čech, Václav Jeřábek, Marie Secová, Josef Srba aj.

²¹⁶ Za zmínku stojí hudebně-literární pásmo k 92. výročí úmrtí F. Škroupa.

²¹⁷ Dne 4. 4. 1954 došlo k úpravě názvů pražských okruhů: Národní okruh Praha byl pojmenován Praha 1, „Československo“ bylo přejmenováno na okruh Praha 2 a zároveň vznikl nový program Praha 3 – program vysílaný rozhlasem po drátě.

kteřé vyhlásily pro rok 1954 a 1955 v pořadí již druhou soutěž Lidové umělecké tvořivosti. Cílem mělo být podpořit aktivitu souborů a kroužků lidové tvořivosti, ať už divadelních, tanečních či instrumentálních, ale zejména pěveckých a smíšených.

Vedle toho se rozhlasoví pracovníci snažili podporovat a propagovat královéhradeckou stanicí, což se projevovalo i mimo rozhlas. Na začátku práce je uvedeno, že v Hradci Králové probíhaly tzv. „Východočeské radiovystavy“ v letech 1930-1937. Od té doby došlo k vývoji techniky od primitivního rozhlasového přijímače, který nepotřebuje ke své činnosti napájení („krystalky“), až po televizní vysílač. Tak byla v Hradci Králové uspořádána výstava Od krystalky k televizi u příležitosti „Dne rádia“.²¹⁸ Upoutávka v *Pochodni* měla přilákat nejen občany města, ale i pěvecké soubory a řadu dalších hudebních seskupení. „Ve dnech 6. a 7. května se promění velký sál Domu odborů v labyrint všelijakých drátů, reproduktorů, radiových přijímačů, magnetofonů, mikrofonů, zkrátka všeho, co je potřeba k tomu, abychom mohli z rádiového přijímače zachytit program Československého rozhlasu. Po celou dobu výstavy zde bude instalováno natáčecí zařízení a všechny přístroje, jež jsou potřeba k vysílání rozhlasových pořadů. O tom, jak se dělají reportáže, od natočení přes sestřih až po vysílání, budou na praktických příkladech předvádět redaktoři Čs. rozhlasu.“²¹⁹ Zasluhou uspořádané výstavy Od krystalky k televizi se začali obyvatelé města více zajímat o rozhlas a jeho popularita značně stoupla.

V příloze je uveden rozpis vysílání ze dne 20. 12. 1954, na kterém je zaznamenáno vystoupení pražských umělců v Domě odborů. V pravém dolním rohu je viditelné razítko HSTD.

²¹⁸ Rozhlasoví pracovníci uspořádali tuto výstavu společně se Svazarmem královéhradeckého obchodu s potřebami pro domácnost.

²¹⁹ Citace viz *Pochodeň: Od krystalky k televizi*, roč. 40, č. 35, Hradec Králové, 30. 4. 1954.

9. Rok 1955

Dne 16. 1. nastoupil do funkce vedoucího stanice Josef Dvořák. Právě pod jeho vedením došlo k řadě pozitivních změn v organizaci rozhlasu. Velký podíl na zlepšení měla práce redakce, která pracovala na základě směrnic měsíčních plánů obsahujících konkrétní úkoly a témata pro přípravu vysílání.²²⁰ Vedoucí stanice, hudební redaktor a nově tzv. funkční směnař, sestavovali vysílací plán pro každý den. Největší důraz byl kladen na „Východočeské rozhlasové noviny“, které se do programu zařazovaly pravidelně od 13:00 do 13:20 hodin. Na přípravě se podíleli redaktori, jejichž cílem bylo zpracovávat reportáže z výstav, divadel a koncertů,²²¹ rozhovory o práci lidových souborů a v neposlední řadě příspěvky od dopisovatelů. Novinku v rozhlasových novinách představovaly tzv. zemědělské komentáře a reportáže z různých závodů. Od září se navíc začalo s vysíláním rozhlasu po drátě, čítajícím šedesát minut denně.²²² Tím došlo ke zvýšení počtu posluchačů, a to zejména díky pravidelnému vysílání přenosů²²³ z utkání ligy v kopané jak na vlně 202 m, tak i po drátě.

9.1 Vysílané hudební pořady

V roce 1955 začínal královéhradecký rozhlas pořady znělkou – úvodním motivem Dvořákova *4. Slovanského tance F dur*. Pochopitelně i v tomto roce představovala **lidová hudba** největší objem ve vysílání nejen prostřednictvím gramofonových desek, ale především zásluhou pořadů s vystoupeními lidových souborů. Skladby J. Andrejse interpretovala celá řada již několikrát jmenovaných lidových pěveckých sborů, seskupení a sólistů z celých východních Čech. Stále však přibývala nová jména. Vzpomeňme

²²⁰ Měsíční plány docházely do rozhlasu z krajských orgánů strany.

²²¹ Reportéři také vyjížděli do terénu, kde natáčeli dopředu naplánované reportáže. Na jejich přípravě se podílel J. Palla a V. Brabec.

²²² Podrobnosti o vysílání rozhlasu po drátě jsou uvedeny v závěru této kapitoly.

²²³ Zápas komentoval V. Hůlka a M. Vondruška.

např. na Karla Bartoše, Karla Černého, Jarmilu Hrbkovou, Jiřího Janečka a klavíristu Josefa Hásku. Mezi další nové interprety lidové hudby řadíme Dívčí pěvecký soubor ČSM ZK n.p. Kovopol Police nad Metují pod vedením K. Petra a Lidový instrumentální soubor Rejdová pod vedením Vladimíra Klazara. Pořady jako „Lidové písně z Hradecka“ a „Skladby skladatelů hradeckého kraje“ napovědí, že pozornost byla v oblasti lidové hudby nejvíce zaměřena na královéhradecké skladatele a soubory.

Oproti roku předešlému se ve vysílání častěji vyskytovala **vážná hudba**. Kromě tradičních pořadů „Baletní hudba“, „Hudba z oper“, „Skladby klasických mistrů“, „Z operety do operety“ atp., začaly se do vysílání zařazovat živá vystoupení představitelů umělé hudby.²²⁴ V roce 1955 byl např. odvysílán Malý koncert královéhradeckého tria v podání Antonína Borůvky (violoncello), Josefa Hásky (klavír) a Josefa Vejběry (housle), které zahrálo skladby dvou světových klasiků: L. van Beethovena a W. A. Mozarta. „Houslová sóla“, především skladatelů M. P. Musorgského a P. I. Čajkovského interpretoval i nadále O. Myler za doprovodu klavírního partu Z. Stoklasy. Vysílán byl také pořad „Zahrají symfonické orchestry východních Čech“, mezi které patřil orchestr MK KOR pod vedením prof. K. Schejbala a orchestr OB v Litomyšli pod vedením Ladislava Kasala. S orchestry navíc spolupracoval Pěvecký sbor Lidové opery MK KOR v Hradci Králové. Na základě harmonogramu vysílání z roku 1955 bylo zjištěno, že z gramofonových desek se nejvíce hrála předehra k operetě *Pan profesor v pekle* K. Moora.

Pro příznivce **taneční hudby** byla nově vysílána řada rozmanitých pořadů tohoto žánru. Jmenujme např. „V tanečním rytmu“, „K tanci

²²⁴ Výraz označuje hudbu, která se vyznačuje specifickými umělecko-hodnotovými aspiracemi. Termín upozorňuje na souvislost chápání hudby s historickým pojmem *ars musica* (stará muzika). Poukazuje také na zapojení hudby do sféry umění. Na základě umělé hudby proběhl stylový vývoj od renesance po romantismus. Ve znamení umělé hudby se také formovaly národní hudební kultury 19. stol. a stylové větvení hudby 20. stol. Zvláštní aspekt představuje spojitost umělé hudby s virtuozitou, jakožto vyspěle hudebního interpretačního umění. Výrazy umělé – nonumělé se vztahují v podstatě na evropský kulturní okruh. Podrobněji viz Fukač, Jiří, Vysloužil, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha 1997. Heslo umělé hudba, str. 48 (JF – IP).

i poslechu“ či „Taneční melodie“. Pod názvem „Kaleidoskop tanečních melodií“ byly hrány skladby z gramofonových desek. Důležitou úlohu také sehrávaly písně J. Andrejse (např. *Večerní nálady* – slow-fox a píseň *Nancy*), které téměř pokaždé zaplňovaly program několika výše uvedených pořadů. Mezi interprety bychom našli taneční orchestr ZK KNV v Hradci Králové²²⁵ a Taneční orchestr ZK n.p. Tesla Pardubice,²²⁶ ze sólistů pak Hanu Černochovou a Vladimíra Svobodu.

„Zábava“ byla šířena prostřednictvím velice oblíbených „Záběrů z estrád“, ale i prostřednictvím pořadů „Estrádní orchestry vyhrávají“, „V zábavné notě“ a „Zábavná hudba“. Vedle toho v Hradci Králové proběhly „Záběry z veselé estrády“ pražských umělců konané v Domě odborů.²²⁷ Z gramofonových desek se do vysílání často řadila *Bravurní polka* A. Austa a *Bábinčin maršovský valčík* J. Kříčky. Mezi nejlepší interprety zábavné hudby patřilo Munzarovo zábavné kvarteto.

Ve vysílacím schématu byl také vymezen čas pro pořad „S pionýrskými pěveckými soubory z Hradce Králové“, „Chvilka pro malý koncert na foukací harmoniky v podání Jaroslava a Ladislava Fajstavera“ a „Chvilka pro skupinu Václava Kučery“, která hrála a zpívala argentinské a kolumbijské písně. Tyto pořady se vysílaly nepravidelně.

Kromě toho nebyly opomíjeny ani kvalitní pořady **dechové hudby** („Vesele s dechovkou“, „Zahrají Vám dechové hudby“) a pořady s písničkami na přání („Hudba, kterou rádi posloucháte“, „Co jste si přáli“),²²⁸ přičemž nejvíce požadavků v nich bylo o zahrání skladeb F. Kmocha, I. Dunajevského a J. Ježka.

Mezi nehudební pořady se řadily: „Filmové okénko“, „Tělovýchova a sport“, „Východočeské rozhlasové noviny“, „Zprávy Praha 1“,²²⁹ a zejména

²²⁵ Vedoucí Oldřich Špičan.

²²⁶ Vedoucí Oskar Kmoníček.

²²⁷ Účinkující: Jiří Joran (člen opery Národního divadla v Praze) a Zdeněk Jílek (zpěv a klavír).

²²⁸ Připravován J. Andrejsem a M. Vondruškou.

²²⁹ Z Prahy se také vysílaly „Populární koncerty s orchestrem K. Vlacha“ a pořady vážné hudby, kde vystupoval Pražský rozhlasový orchestr pod vedením F. Dyka.

masově sledovaná celokrajová zimní Spartakiáda, vysílaná pod názvem „Spartakiáda volá“.²³⁰

9.2 Celková charakteristika hudebního vysílání v roce 1955

K 31. 12. 1955 zapojila Krajská správa spojů 4 423 reproduktorů po Královéhradecku, z čehož vyplývá fakt, že na konci roku 1955 byl rozhlas po drátě zaveden i v dalších šesti městech kraje.²³¹ Vysílání po drátě zaručovalo kvalitní poslech a jeho zavedením výrazně vzrostl okruh posluchačů kraje. Nutno si také uvědomit, že rozhlas vysílal fakticky pro dva kraje – královéhradecký a pardubický.

Četná vystoupení uměleckých souborů, které šířily lidovou kulturu v průběhu dvou let, vyvrcholila v závěru 2. soutěže Lidové umělecké tvořivosti. Jen v královéhradeckém kraji měla soutěž 20 000 účastníků.²³² Na Královéhradecku byla bezesporu nejrozlehlejší oblastí hudby lidová tvorba, konkrétně sborový zpěv. Není proto divu, že mezi vítězné pěvecké sbory patřil již několikrát zmiňovaný soubor Hlas Míru ZK n.p. Vítězný únor z Hradce Králové²³³ a Pěvecké sdružení českých učitelů. Vedle toho se mezi vítězi umístil Estrádní orchestr Vrchlabská pětká, Orchestr jaroměřské Liny, Dechová hudba svatoňovických havířů a Symfonický orchestr OSSD Velké Poříčí. Mezi dalšími soutěžícími bychom našli řadu tanečních souborů, recitátorů, loutkářů apod. Celkově se v soutěži utkalo 90 souborů a 250 jednotlivců,²³⁴ které hodnotilo několik odborných porot. Jen v krajském kole jich bylo třináct.

„Někteří tvrdili, že Hradec Králové je město nehudební. K opaku přispěl první Královéhradecký hudební večer v nové sezóně, který uspořádala hudební komise Domu osvěty v Hradci Králové. Sólisté opery Národního

²³⁰ Pořad „Spartakiáda volá“ připravoval J. Konta.

²³¹ PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant práce: HORYNA, Václav).

²³² Podrobněji viz *Pochodeň: Krátce o soutěži*, roč. 41, č. 14, Hradec Králové, 18. 2. 1955.

²³³ Soubor si navíc připomínal páté výročí založení.

²³⁴ Podrobněji viz *Pochodeň: Skončilo krajské kolo soutěže Lidové umělecké tvořivosti*, roč. 42, č. 30, Hradec Králové, 24. 6. 1955.

divadla zazpívali královéhradeckým písně V. Blodka, V. Nováka, F. Schuberta či E. F. Buriana. Zazněly také árie z Dvořákových, Smetanových, Blodkových Mozartových a Musorgského oper.²³⁵ Dále ve městě vystoupil Armádní umělecký soubor Víta Nejedlého a stopadesátičlenný Československý státní soubor písní a tanců. Nechyběl ani koncert jednotlivců – houslisty Alexandra Plocka, klavíristy Františka Raucha či koncert zahraničního hosta, německého klavíristy G. Puchelta. Je zřejmé, že hudební komise Domu osvěty se starala o pestrost kultury města, navíc o stále větší naplnění koncertních sálů a zvyšování královéhradecké hudební kultury, ke které už bezpochyby přispíval i královéhradecký rozhlas.

V příloze je uveden rozpis vysílání ze dne 25. 3. 1955, z něhož je i nadále patrné omezení vysílacího času.

Na závěr kapitoly byla zhotovena tabulka se jmény ředitelů Československého rozhlasu Hradec Králové v letech 1950-1959.

Ředitelé Čs. rozhlasu Hradec Králové	Rok
Vladimír Brunát	1950-1953
Miroslav Tyller	1953
František Štancl	1953-1955
Josef Dvořák	1955-1959

Zdroj: Kol. autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

²³⁵ Citace viz *Pochodeň: Krásný začátek koncertní sezóny*, roč. 42, č. 70, Hradec Králové, 2. 9. 1955.

10. Současný stav královéhradeckého rozhlasu

Za více jak šedesát let existence prošlo královéhradeckým rozhlasem několik významných hudebních osobností,²³⁶ z nichž nejdůležitější byl bezesporu hudební redaktor Jaroslav Andrejs. Ten pro rozhlas v šedesátých letech doslova „vybojoval“²³⁷ první nahrávací studio²³⁸ a natáčel cenné snímky dechových, lidových, jazzových a pěveckých souborů, které se uplatňovaly i v pražském vysílání. Od 26. 2. 1999 vysílá rozhlas z rekonstruované budovy v Havlíčkově ulici v Hradci Králové, která je vybavena moderními studii a špičkovou technikou.²³⁹ V roce 2003 nastoupil na místo ředitele Mgr. Jiří Kánský.²⁴⁰ Pod jeho vedením je rozhlas třetí nejposlouchanější regionální stanicí ve východních Čechách. Na frekvencích 90,5, 95,3 a 96,5 FM vysílá denně vlastní program od pondělí do neděle od 5:00 do 21:00.

Pod názvem „Společné regionální noci“ je vysílán program ČRo 2 Praha vždy od 20:00-5:00, do něhož vstupují různá regionální vysílání Českého rozhlasu. „Noční linka z Hradce Králové“²⁴¹ nabízí posluchačům od 23:00 do 1:00 živé vysílání z jednotlivých regionálních stanic. Ohlédnutí za uplynulým dnem přináší zajímavá témata, rozhovory s hosty i posluchači proložené příjemnou poslechovou hudbou.

²³⁶ Jan Šimíček (hudební redaktor), Jaroslav György, Dobroslav Kubík, Jiří Václavíček (technici). V sedmdesátých a osmdesátých letech to byla Jana Kroftová (režisérka), Karel Cón, dr. Boris Koblre a Jan Jirásek (hudební redaktori). V roce 1975 nastoupil do královéhradeckého rozhlasu Pavel Krejčí (režisér). Devadesátá léta byla plná zásadních a organizačních změn. Do čela stanice nastoupil Petr Haš (ředitelem byl od roku 1990 do roku 2002), za jehož vedení došlo k zakoupení nové budovy.

²³⁷ Nebyly finance, technické vybavení ani podpora od vedení.

²³⁸ Natáčecí studio bylo mimo budovu rozhlasu (Fuchsova vila), v sále „Jednoty“ v Hradci Králové.

²³⁹ Studia jsou dnes vybavena technologií DAB (Digital audio broadcast). Vysílací pracoviště je obsazeno moderním digitálním vybavením VADIS (Variable Audio Distribution System). Součástí celého zařízení je i odbavovací systém a programové vybavení firmy DALET. K evidenci veškerých hudebních snímků se užívá automatizovaného informačního systému (AIS).

²⁴⁰ **KÁNSKÝ, Jiří** (nar. 11. 6. 1964 v Náchodě). Po vystudování Pedagogické fakulty v Hradci Králové obor dějepis, pedagogika, působil až do roku 1995 jako středoškolský učitel. Během let 1995-1999 zastával funkci moderátora v rádiu Metuje, kde se v roce 1997 stal jejím programovým ředitelem. V letech 1999-2003 působil v Českém rozhlasu Regina jako editor, později jako pracovník PR (mluvčí). Od 1. 5. 2003 je ředitelem Českého rozhlasu Hradec Králové. Navíc od roku 2006 působí jako externí učitel na Katedře českého jazyka a literatury Pedagogické fakulty v Hradci Králové (předmět teorie a praxe médií). Kromě toho je členem představenstva Radioservis a.s. (vydavatelství Českého rozhlasu) a členem sdružení Novinářská cena Ferdinanda Peroutky.

²⁴¹ Noční linka je vysílána i pro ČRo 2 Praha.

V současnosti je kladen největší důraz na regionální vysílání. Nutno zdůraznit, že rozhlas dodává zpravodajské a publicistické příspěvky celoplošným stanicím Českého rozhlasu, navíc v jeho studiích vznikají umělecké pořady pro vysílání ČRo 2 Praha a ČRo 3 Vltava.

10.1 Vysílané hudební pořady

Do programu královéhradeckého rozhlasu je zařazována celá řada hudebních pořadů určená pro široký okruh posluchačů.

Pořadem zaměřeným na lidovou kulturu východočeského kraje, tzn. především na soubory, folklorní akce a festivaly, je relace „Cesty za folklórem“. Významné hudební události a výročí přináší vzpomínkový pořad „Jen pro ten dnešní den“. Zejména pro starší generaci jsou připravovány relace „Country salon“, neboli novinky o současné americké i domácí country scéně, „Folk a country telegraf“ a „Dechovková hitparáda“. Od samého vzniku stanice jsou vysílány i nadále populární písničky na přání s názvem „Hudební samoobsluha HU-SA“ a „Písničky z dopisů“.

Posluchači, kteří se zajímají o současnou world music, pozitivně přijímají pořad hudebního publicisty Jiřího Moravčíka s názvem „Hudba ze zapadlých vesnic“, ve kterém zní nejen hudba nejrůznějších národů a etnik, ale jsou v něm i vysvětleny historické vazby a souvislosti. Vedle toho je oblíbený „Hudební antikvariát“ aneb to nejlepší ze světové rockové hudby a menšinových žánrů. Nechybějí v něm hudební ukázky světové a české avantgardní scény. Na výrazné osobnosti a produkci populární hudby padesátých a sedmdesátých let 20. stol. je zaměřen pořad „Retro“. Pro všechny znalce swingové hudby je určena „Swingová siesta“ sestavovaná Jiřím Štusákem.

Značné posluchačské oblibě se těší pořady připravované současným hudebním dramaturgem královéhradeckého rozhlasu Tomášem Katschnerem. Pořad „Novinky v hudbě“ je zdrojem informací o nových deskách, jednotlivých skladbách a zajímavých hudebních projektech. Naopak portréty

významných osobností či seskupení české populární hudby jsou představovány v pořadu „Třikrát S“.

Celkově tedy královéhradecký rozhlas připravuje čtrnáct vlastních hudebních pořadů. Díky zakoupení nového přenosového vozu (v roce 2006) vznikají jedinečné záznamy z hudebních koncertů a festivalů ve východních Čechách, které se vysílají v pořadu „Pódia východních Čech“. Jmenujme např. Hudební fórum 2007, Jazz Goes to Town, Polička Jazz 2007, Smiřické svátky hudby, Trutnov open air, Rock for people atp. To znamená, že v pořadu je zastoupena nejen hudba klasická, ale i jazz, folk, rock a pop. „Pódii východních Čech“ provází již zmiňovaný Tomáš Katschner, který je zároveň s technikem Alešem Křivánkem připravuje.

10.2 Celková charakteristika současného hudebního vysílání

Rozhlas jako masové médium se neustále vyvíjí. Dnes má k dispozici moderní technické vybavení. Je proto politováníhodné, že královéhradecký rozhlas nemá vlastní orchestr ani nahrávací studio, ve kterém by se natáčely snímky s předními interprety, sbory a hudebními tělesy města.²⁴²

Na druhou stranu je nutné zdůraznit, že všechny hudební pořady královéhradeckého rozhlasu jsou vlastní. Některé z nich dokonce přebírá a posléze vysílá ČRo 2 Praha.²⁴³ Navíc vybrané koncerty Filharmonie Hradec Králové či ukázky z festivalu Jazz Goes To Town jsou vysílány na ČRo 3 Vltava.²⁴⁴ Nově také rozhlas zajišťuje nahrávky a zpracovává koncerty pro Mezinárodní síť European broadcasting union (EBU), konkrétně naposledy akci Polička Jazz 2007.

Rozhlas má v současné době 48 zaměstnanců. Zásluhou kvalitního vedení a schopných pracovníků dochází ke stále se zlepšující úrovni rozhlasu s cílem zaujmout co největší okruh posluchačů.

²⁴² Významná hudební tělesa, která v současné době působí v Hradci Králové jsou uvedena v kapitole 2. Hudební kultura Hradce Králové.

²⁴³ Pořad „Folk a country telegraf“ (střídá se ob týden s „Cestami za folklórem“) a „Hudební antikvariát“.

²⁴⁴ Ať už přímé přenosy nebo zpracované nahrávky.

Závěr

Dnes se zdá být neuvěřitelné, za jakých okolností v Hradci Králové rozhlas vznikl a s jakými problémy se v samých počátcích potýkal (nedostatečné technické vybavení, nedostatek natáčecích pásů, žádné nahrávací studio apod.).

V průběhu sledovaných deseti let prodělal královéhradecký rozhlas několik výrazných změn. Zlomový byl rok 1951, kdy do výše jmenovaného média nastoupil hudební redaktor a skladatel Jaroslav Andrejs. Jeho působení přineslo stanici první nahrané snímky na pásy, nové skladby, pořady, ale především spolupráci s řadou významných osobností a hudebních těles. I přes to, že rozhlas neměl žádné vlastní nahrávací studio ani příznivé technické podmínky, natáčelo se s předními zpěváky, instrumentalisty, pěveckými soubory a spolky z celých východních Čech. Rovněž byly zaznamenávány významné kulturní večery uskutečněné v Hradci Králové.²⁴⁵ Z toho vyplývá, že hudební profil stanice vytvářeli nejen rozhlasoví pracovníci, ale i soubory a osobnosti, kteří s ním v průběhu deseti let spolupracovali.

Na základě prostudovaných harmonogramů vysílání lze říci, že hudební složka byla žánrově pestrá. Vysílala se široká škála pořadů dechové, lidové, taneční, vážné a zábavné hudby. Největší zastoupení ve vysílání královéhradeckého rozhlasu představovaly pořady lidové a dechové hudby, přičemž většina z nich měla charakter živého vysílání.

Hudba z gramofonových desek se řádně uplatňovala až po roce 1951, kdy se začala rozvíjet spolupráce s Československým rozhlasem v Praze. Právě díky ní se získávaly kromě repríz pořadů a zpráv nové gramofonové desky. Nelze opomenout fakt, že už před více než šedesáti lety se hrané snímky často opakovaly, někdy se dokonce skladby jednoho autora vyskytovaly ve vysílání rozhlasu i několikrát týdně. Na druhou stranu je nutné

²⁴⁵ Žádné snímky z let 1945-1955 se vzhledem k dřívějším technickým možnostem nedochovaly. První dochované snímky jsou až z šedesátých let.

si uvědomit, že krajská studia formálně podléhala předsedovi Československého rozhlasového výboru. Byla nucena plnit programové úkoly přidělené jednotlivými hlavními redakcemi a šířit ústřední i krajský program.

S rokem 1953 převzala kontrolu nad vysíláním Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD), tzv. státní cenzura. Zároveň došlo k omezení vysílacího času, což pro královéhradecký rozhlas představovalo vysílat pouhé 2 hodiny 15 minut denně. Stejně tak tomu bylo i v následujících letech 1954 a 1955. I přes to se natáčely nové pořady, písně a koncerty, přičemž nejdůležitější byla spolupráce s lidovými soubory a interprety, které měly výrazný vliv na rozvoj kulturního života města. Rok 1955 byl také charakteristický pro zahájení vysílání po drátě, jež zaručovalo kvalitní poslech a navýšení počtu posluchačů krajského vysílání.

Dnes vysílá Český rozhlas Hradec Králové dvaasedesátým rokem. Stanice má k dispozici moderní budovu, technické vybavení, přenosový vůz i školené pracovníky. Vzhledem k bohatému zastoupení pěveckých souborů a hudebních spolků města je jistou nevýhodou, že rozhlasu chybí vlastní orchestr i nahrávací studio. Na druhou stranu jsou právě díky možnostem techniky a schopným pracovníkům neustále zhotovovány kvalitní záznamy z předních koncertů, festivalů či kulturních akcí východních Čech.

Jak jsem již na začátku uvedla, otázka problematiky hudby v královéhradeckém rozhlase nebyla doposud nikde uceleně zpracována. Byla bych ráda, kdyby se tato práce stala jakýmsi východiskem a zdrojem informací pro další badatele, ale i pro veřejnost, která se o počátky rozhlasu a o hudební kulturu města Hradce Králové zajímá.

Resumé

Bakalářská práce nastiňuje celkový obraz královéhradeckého rozhlasu v letech 1945-1955. Zabývá se hudebním vysíláním a dramaturgií hudebních pořadů. Podrobněji jsou analyzovány roky 1950-1955, jejichž charakteristika byla vytvořena na základě harmonogramů denního vysílání.

Studium jednotlivých rozpisů z let 1950-1955 přineslo zjištění, že královéhradecký rozhlas dával největší důraz na lidovou a dechovou hudbu. Důležité zastoupení ve vysílání zaujímaly natočené snímky s předními zpěváky, soubory a hudebními tělesy z východních Čech. Také přenosy celé řady koncertů byly jednou z premis vysílání.

Kromě toho text přináší podrobné informace o hudební kultuře města a okolnostech vzniku stanice v Hradci Králové. Vzhledem k tomu, že se pramenný materiál z let 1945-1950 nedochoval, opírá se zde autorka o recenze a články dobového tisku.

Předkládaná práce podává ucelený profil stanice v Hradci Králové s ohledem na historii, vývoj i funkci rozhlasu jako jednoho ze základních prostředků masové komunikace.

Přílohy přispívají k pochopení smyslu práce, kterým bylo zmapování vzniku a následného desetiletého vývoje rozhlasu v Hradci Králové z hlediska hudebního.

Summary

The bachelor thesis has given a general overview of the Radio from Hradec Králové between 1945 and 1955. This paper concerns music broadcasting and programming of music. A detailed analysis was considered for the years 1950-1955 which of the characteristic was created on the basis of daily broadcasting schedule.

The studying of the particular schedules dealing with the years 1950-1955 came with the idea that the Radio from Hradec Králové focused on folk music and brass music. The musical recordings of the leading singers, bands, and musical groups from Eastern Bohemia had a significant position in the Radio's programming. The live broadcasting of the whole range of concerts was also one of the priorities of the Radio.

Apart from that, the text has given detailed information about the musical culture of the town and a historical background to the rise of the Radio in Hradec Králové. The main resources from the years 1945-1950 have not survived, therefore the author has relied for these years on contemporary reviews and articles from the newspaper.

In addition, this work puts forward a coherent profile of the station in Hradec Králové dealing with the history, the development as well as the function of the broadcasting as one of the basic device of mass-media communication.

The attachments support the understanding of the main point of this work; this includes the rise and consequent development over ten years of the Radio in Hradec Králové as regarded from the musical point of view.

Zusammenfassung

Die Bakkalararbeit exponiert das Gesamtbild des Rundfunks zu Hradec Králové zwischen den Jahren 1945-1955. Es befasst sich mit der musikalischen Sendung und mit der Dramaturgie der Musikprogramme. Ausführlicher analysiert sind Jahre 1950-1955, deren Charakteristik aufgrund von Zeitplänen der Tagessendung dargestellt wurde.

Das Studium der einzelnen Zeitpläne aus den Jahren 1950-1955 stellt fest, dass der Rundfunk zu Hradec Králové den grössten Akzent auf die Volks- und Blasmusik gegeben hatte. Eine wichtige Vertretung in der Sendung nahmen gedrehte Aufnahmen mit den vorderen Sängern, Ensembles und Klangkörpern aus Westböhmen ein. Auch Übermittlungen einer ganzen Reihe von Konzerten waren eine der Prämissen der Sendung.

Ausserdem bringt der Text ausführliche Informationen über die Musikkultur der Stadt und über die Umstände der Entstehung des Rundfunks zu Hradec Králové. Da die Quellen aus den Jahren 1945-1950 nicht erhalten blieben, stützt sich Autorin dieser Arbeit auf Rezensionen und Artikel der zeitgenössischen Presse.

Präsentierte Arbeit bringt ein komplexes Profil der Rundfunkstation zu Hradec Králové hinsichtlich ihrer Geschichte, Entwicklung, sowie der Funktion des Rundfunks als eines der Grundmittel der Massenkommunikation.

Beilagen tragen zum Sinnverständnis der Arbeit bei, was Abbildung der Entstehung und des folgenden Jahrzehntes der Rundfunk-Entwicklung zu Hradec Králové aus dem musikalischen Gesichtspunkt betrifft.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Cechová Martina

Název katedry a fakulty: Filozofická fakulta, katedra muzikologie

Název práce: Československý rozhlas Hradec Králové v letech 1945-1955

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Vičar, CSc.

Počet stran: 79

Počet příloh: 18 + obrazová a zvuková příloha na CD

Počet titulů použité literatury: 17 (literatura), 8 (prameny)

Klíčová slova: masová média, rozhlas, dramaturgie hudebních pořadů

Charakteristika práce:

Bakalářská práce podává ucelený profil stanice v Hradci Králové v letech 1945-1955 s ohledem na historii, vývoj i funkci rozhlasu jako jednoho ze základních prostředků masové komunikace. Text také přináší podrobné informace o hudební kultuře města a okolnostech vzniku stanice v Hradci Králové. Hlavním cílem bylo postihnout problematiku hudby v královéhradeckém rozhlase v letech 1945-1955, zachytit proměny stanice a prozkoumat, jaké hudební pořady byly vysílány, s jakými významnými tělesy rozhlas spolupracoval, zda natáčel vlastní hudební snímky apod. Vzhledem k dostupnosti materiálu jsou z harmonogramů denního vysílání podrobně analyzovány pouze roky 1950-1955.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Archivní prameny:

Archivní a programové fondy Českého rozhlasu. Římská 13, Praha 2.

Materiály uložené v archivu Českého rozhlasu v Hradci Králové. Budova rozhlasu. Havlíčkova 292, Hradec Králové 1.

Státní okresní archiv Hradec Králové. Škroupova 695, Hradec Králové 2.
Inventář *Spolky, společenské organizace a družstva v okrese Hradec Králové*,
č. 618-630.

Archiv Muzea východních Čech v Hradci Králové (historické oddělení).

Publikované prameny:

Recenze a články v novinách *Pochodeň* z let 1945-1955.

Listy pro severovýchodní Čechy *Osvěta lidu* z let 1931-1937.

Ostatní:

Seminář na Univerzitě Palackého v Olomouci. KOUŘIL, Vít: *Labyrint médií a populární kultura*. Katedra žurnalistiky a médií, Olomouc, 8. a 15. 11. 2006.

Rozhovor s Jaroslavem Andrejsem, který se uskutečnil dne 16. 2. 2007 v Hradci Králové.

Literatura

ANDREJS, Jaroslav: *Lidové písně. Z východočeského kraje a podkrkonošské koledy*, Hradec Králové 2005, autorský výtisk, 2. díl.

CÍSAŘ, Jan: *Základy dramaturgie I*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

ČÁBELOVÁ, Lenka: *Radiojournal. Rozhlasové vysílání v Čechách a na Moravě v letech 1923-1939*, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2003.

ČESKOSLOVENSKÝ ROZHLAS: *Na vlnách času*. Propagační publikace k 60. výročí Československého rozhlasu, datace neuvedena.

FUKAČ, Jiří a kolektiv autorů: *Hudba a média. Rukověť muzikologa*, Brno: Masarykova Univerzita, 1998. Redakčně zpracoval MACEK, Petr.

HORÍNEK, Zdeněk: *Úvod do praktické dramaturgie*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara: *Média a společnost. Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*, Praha: Portál, 2002.

KLOSKOVSKÁ, Antonina: *Masová kultura*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1967. Přeložil SEDLÁČEK, Jan.

Kolektiv autorů pod vedením JEŠUTOVÉ, Evy: *Od mikrofonu k posluchačům. Z osmi desetiletí českého rozhlasu*, Praha: Český rozhlas, 2003.

KOTEK, Josef: Dějiny české populární hudby a zpěvu /1918-1968/, Praha: Academia, 1998.

Mc LUHAN, Marshall: *Jak rozumět médiím. Extenze člověka*, Praha: Odeon, 1991.

PALIČKOVÁ, Marie: *Hudba v ostravském studiu Českého rozhlasu. K dějinám a dramaturgii hudebního vysílání a vybraných hudebních pořadů s důrazem na léta 1990-1999*, Olomouc 2000. Diplomová práce (vedoucí práce: Doc. PhDr. BUREŠOVÁ, Alena, CSc.).

PRAŽANOVÁ, Daniela: *20 let vysílání Československého rozhlasu ve východních Čechách*, Praha 1969. Diplomová práce (konsultant: HORYNA, Václav).

THOMPSON, B. John: *Média a modernita*, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004.

Encyklopedie a Slovníky:

FUKAČ, Jiří, POLEDŇÁK, Ivan, WASSERBERGER, Igor: *Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby (I-IV)*, Praha: Editio Supraphon, 1980, 1985, 1987, 1990.

FUKAČ, Jiří, VYSLOUŽIL, Jiří: *Slovník české hudební kultury*, Praha: Editio Supraphon, 1997.

ČERNUŠÁK, Gracian, NOVÁČEK, Zdenko, ŠTĚDRONĚ, Bohumír: *Československý hudební slovník osob a institucí*, Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, 1965.

Internetové stránky

<http://www.rozhlas.cz/hradec/portal/>

www.musicologica.cz heslo Filharmonie Hradec Králové

<http://www.wikipedia.org/> heslo lidová hudba

Přílohy

Příloha č. 1: Harmonogramy vysílání

- 1.1 Programy vysílání (z novin *Pochodeň*) z let 1945-1950
- 1.2 Harmonogramy vysílání („plachty“) z let 1950-1955
 - 1.2.1 Programové náplně

Příloha č. 2: Obrazové přílohy

- 2.1 Počáteční technické vybavení královéhradeckého rozhlasu z roku 1945.
Na fotografii zleva: ENGELBERG, KOPEČNÝ a SVOBODA²⁴⁶
- 2.2 Slavnostní zahájení vysílání Východočeského vysílače v Biu Sokol v Hradci Králové za účasti ústředního a programového ředitele Čs. rozhlasu Praha Mirka Očadlíka, 26. 8. 1945 (foto O. Liska)
- 2.3 WILDMANOVÁ, Ludmila: 1. hlasatelka Východočeského vysílače v Hradci Králové. Bio Sokol, 26. 8. 1945 (foto: O. Liska)
- 2.3 Dřívější budova rozhlasu – Fuchsova vila v Hradci Králové
- 2.4 ANDREJS, Jaroslav a GYÖRGY, Jaroslav (zvukový mistr) ve studiu

Příloha č. 3: Obrazové přílohy na CD²⁴⁷

- 3.1 Jednotlivé krabice s rozpisy vysílání
- 3.2 Samostatná krabice s rozpisy vysílání (duben 1955)
- 3.3 Harmonogramy vysílání („plachty“)
- 3.4 Dnešní budova rozhlasu v Havlíčkově ulici v Hradci Králové
- 3.5 Budova rozhlasu zblízka
- 3.6 Vybavení jednoho ze studií rozhlasu v Hradci Králové
- 3.7 Současný ředitel rozhlasu: KÁNSKÝ, Jiří, Mgr.

²⁴⁶ Křestní jména se nepodařilo zjistit.

²⁴⁷ Obrazové přílohy na CD nafotila CECHOVÁ, Martina.

Příloha č. 4 : Zvuková příloha na CD²⁴⁸

4.1 Nahrávky získané z archivu Českého rozhlasu Hradec Králové

ANDREJS, Jaroslav: *Královéhradecká polka* (stopa 09)²⁴⁹

ANDREJS, Jaroslav: *Neznámou krajinou* (stopa 11)²⁵⁰

BURIAN, František, Emil: *Předehra k socialismu* (stopa 1)²⁵¹

JEŽEK, Jaroslav: *Mercedes* (stopa 10)²⁵²

LEOPOLD, Bohuslav: *Tarentella* (stopa 03)²⁵³

SMETANA, Bedřich: *Luisina polka* (stopa 01)²⁵⁴

WALDTEUFEL, Emil: *Bruslaři* (stopa 07)²⁵⁵

4.2 Nahrávky z CD²⁵⁶

FLEGL, Josef: *Sláva Chodsku*

FUČÍK, Julius: *Florentinský pochod*

VAČKÁŘ, Václav: *Sen lásky*

UHLÍŘ, Jan: *Rival*

²⁴⁸ Zvuková příloha je uložena na stejném CD jako příloha obrazová.

²⁴⁹ TR 00256/3. Hraje orchestr Posádková hudba HK, dir. MARŠÍK, Josef.

²⁵⁰ A 00010/9. Hraje taneční orchestr PKO Pardubice, dir. BÁRTA, František.

²⁵¹ TR 1792/4.

²⁵² Nahrávka byla poskytnuta z archivu ČRo HK, podrobnější informace nebyly zjištěny.

²⁵³ TR 404/8.

²⁵⁴ Nahrávka byla poskytnuta z archivu ČRo HK, podrobnější informace nebyly zjištěny.

²⁵⁵ A 8583/7.

²⁵⁶ CD Staré české pochody. Nahrála Česká filharmonie, dir. NEUMANN, Václav. Praha: Supraphon, 1985-1987.